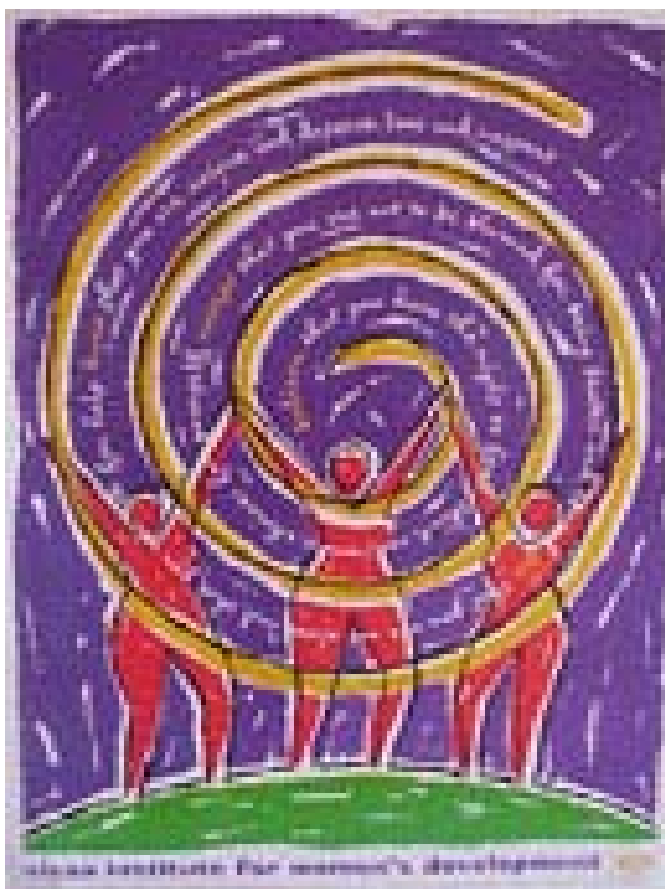

NETTVERK MOT PROSTITUSJON OG TRAFFICKING

ÅRSRAPPORT 2003

Forord

Alle former for seksualisert vold er et globalt samfunnsproblem, og rammer i størst grad kvinner og barn. Ingen samfunn i verden i dag er fri for denne form for undertrykking.

I kvinnebevegelsen har vi lang erfaring med å blande oss opp i ting. Vår seighet har resultert i mange økonomiske, juridiske og sosiale endringer.

Globaliseringen av det internasjonale samfunnet har også ført til globalisering av sexindustrien. Hundretusener av kvinner og barn blir solgt til menn verden over for seksuell utnyttelse. Også til norske menn. Dette ønsket vi å gjøre noe med; -Fordi det strider mot kvinners menneskeverd. -Fordi det er vold mot kvinner, og fordi det hindrer likestilling og kvinners frigjøring

Aktive likestillingsaktører har derfor samlet seg i et Nettverk. Målet er å bekjempe prostitusjon og sexslavehandel med kvinner.

Nettverket har klart definert prostitusjon og sexslavehandel som menns vold mot kvinner. Derfor må sexkjøp kriminaliseres. En lov som stadfester at kvinners kropp ikke kan kjøpes er selvsagt ikke nok for å avskaffe prostitusjon. Til det har de patriarkale maktstrukturene for dype røtter. Men vi tror faktisk at det er et viktig stoppskilt mot uønska adferd fra menn.

Nettverket har etterspurt et mye mer helhetlig engasjement i kampen mot prostitusjon og trafficking – ikke bare tiltak for skadereduksjon.

Nettverket har overfor myndighetene pekt på at det trengs omfattende tiltak, både økonomiske og sosiale, for å hjelpe kvinner ut av prostitusjon. Vi har også pekt på at kvinner som er utsatt for trafficking bør få rett opphold i Norge i forbindelse med reetablering.

Samtidig er det på tide å sette søkelyset på den mest tallrike gruppen i kjønnshandelen; nemlig sexkjøperen. Kjønnshandelen dreier seg ikke først og fremst om utslåtte kvinner og sosiale problem. Prostitusjon dreier seg om menn, om menns kvinnesyn, menns makt og menns penger. Og menns bruk av vold mot kvinner.

Da kan kanskje følgende bli debattert i neste runde: Hva er det med menns makt og seksualitet som gjør det tilnærmet normalt å akseptere slaveri, vold og overgrep? Og det påfølgende spørsmålet er: Skal vi fortsette å akseptere det...?

Årsrapporten gir en kort oversikt over arbeidet Nettverket har nedlagt. Vi takker Justisdepartementet for støtte til det viktige arbeid for å nå målet. Et samfunn uten vold og undertrykking av kvinner.

Tove Smaadahl
Krisesentersekretariatet
Marit Kvamme
Kvinnefronten

Oslo 15. mars 2004

Årsmeldingen er skrevet av Marit Kvamme,
Kvinnefronten

Layout og redigering er utført av Tove Smaadahl
Krisesentersekretariatet

Innhold

Forord	s.2
1. Bakgrunn for nettverket	s. 4
2. Nettverkets mandat	s. 4
3. Nettverkets medlemmer og organisering	s. 5
4. Nettverkets aktiviteter i 2003	
4a Nettverksmøter	
4b Pressekonferanse, vedlegg 1	
4c Brev til statsministeren, vedlegg 2	
4d Lunsjmøte med Janice Raymond	
4e Debattmøte om ”Den delte kropp”, vedlegg 3	
4f Møte på Stortinget, vedlegg 4	
4g Innspill regjeringens handlingsplan, vedlegg 5	
4h PROsenterets jubileumskonferanse, vedlegg 6	
4i Lunsjmøte med Sheila Jefferys	
4j Seminar, JURK, vedlegg 7	
4k Møte med Mona Dia	
4l Argumentasjonshefte, vedlegg 8	
4m Møte i Stavanger	
4n Deltakelse internasjonale konferanser, vedlegg 9	
5 Presentasjon av Nettverkets medlemmer	s. 6

Vedlegg 8: Argumentasjonsheftet vedlagt separat

1. Bakgrunn for Nettverket

Organisasjoner som deltok i den nordisk/baltiske kampanjen mot handel med kvinner og barn besluttet å danne et Nettverk mot prostitusjon og handel med kvinner. Dette var Likestillingssenteret, Kvinnefronten, JURK (Juridisk rådgiving for kvinner), Krisesentersekretariatet, og FOKUS¹-sekretariatet. Kvinnegruppa Ottar, Norsk Kvinnesaksforening, Tana kommune, Reden (Danmark) og Stigamot (Island) sluttet seg til. Det samme gjorde enkeltpersoner med erfaring fra prostitusjon og trafficking.

Vårt grunnsyn er at prostitusjon er vold mot kvinner. Prostitusjon og trafficking betinger et samfunn med manglende likestilling der kvinner ikke er økonomisk uavhengige. Vi skiller ikke mellom tvungen og såkalt frivillig prostitusjon. Vi mener at for å bekjempe trafficking til Norge må vi bekjempe prostitusjon i Norge. Kvinner som er ofre for trafficking skal behandles som ofre for kriminalitet, ikke som ulovlige immigranter. Vi ønsker et sterkere fokus på etterspørselsiden, på mannen som sexkjøper. Vi ser ikke på menns sexkjøp som noe naturgitt og uavvendelig. Tvert imot har vi tro på at også menn kan endre atferd. Vi mener at et lovforbud mot kjøp av sex vil bidra til å bevisstgjøre og endre menns holdninger til kjøp av seksuelle tjenester. Et lovforbud må imidlertid kombineres med andre tiltak, som holdningskampanjer og informasjon om skadevirkningene av prostitusjon. Omfattende hjelp og støtte til kvinnene i prostitusjon er nødvendig. Her viser vi til foreslåtte tiltak i Palermoprotokollens artikkel 6.

Vi ser nå en voldsom økning i omfanget av handelen med kvinner og barn over landegrensene og innen det enkelte land, ofte kombinert med annen kriminalitet. Samtidig opplever vi et stadig sterkere press for normalisering og legalisering av prostitusjon nasjonalt og internasjonalt, noe som er en gavepakke til halliker og bakmenn verden over.

Nettverket ønsker å påpeke sammenhengen mellom lokal prostitusjon, legalisering og normalisering på den ene siden, og internasjonal handel med kvinner på den andre.

- ❖ Vi ønsker å bekjempe alle former for normalisering og legalisering.
- ❖ Vi ønsker å legge hindringer i veien for menn som kjøper sex.
- ❖ Vi ønsker hjelp til kvinner i prostitusjon, og at denne hjelpen skal ha en retning – **ut av prostitusjon.**

2. Nettverkets mandat

Nettverket har som visjon å avskaffe prostitusjon og handel med kvinner og barn.

Vårt grunnsyn er at prostitusjon og menneskehandel er vold mot kvinner og barn. Prostitusjon og trafficking betinger et samfunn med manglende likestilling.

Nettverket oppfatter handel med kvinner og barn som et alvorlig brudd på menneskerettighetene til kvinner og barn som utnyttes av menn til seksuelle formål.

Handel med kvinner og barn truer ofrenes rett til frihet fra slaveri, retten til selvbestemmelse over egen kropp, retten til frihet fra nedverdiggende, ydmykende og umenneskelig behandling og i ytterste konsekvens, retten til liv. Dette anerkjennes i den norske handlingsplanen mot handel med kvinner og barn.

Handel med kvinner og barn med seksuell utnyttelse som formål, er blitt en av de største illegale globale forretningsvirksomhetene.

Ifølge FN's beregninger, omsetter menneskehandelsindustrien for 5-7 milliarder dollar i året. Omtrent fire millioner mennesker forflyttes fra et land til et annet eller innenfor et land.

Prostitusjon og trafficking må sees i sammenheng.

I desember 2000 underskrev Norge FN's konvensjon mot transnasjonal organisert kriminalitet og dens to tilhørende protokoller. Det slås fast at utbytting av prostitusjon og handel med kvinner ikke kan skilles. Palermo-protokollen anerkjenner at utbytting av prostitusjon og handel med kvinner ikke kan skilles. Videre anerkjenner protokollen at en stor del av menneskehandelens formål er prostitusjon og andre former for seksuell utnyttelse. Den sier også at det ikke er nødvendig for et offer å krysse et lands grense. Det vil si at kvinner og barn som selges innenlands til prostitusjon eller tvangsarbeid, også er ofre for menneskehandel. Derfor mener nettverket at tiltak mot prostitusjon og seksuell utnyttelse av kvinner er nødvendig for å fjerne handel med kvinner. Prostitusjon muliggjør handel med kvinner og barn. Videre er mange av kvinnene i prostitusjonen utsatt for grov fysisk vold av kundene.

Et helhetlig engasjement i kampen mot prostitusjon og trafficking behøves:

- ❖ **Hjelp ut.** En omfattende innsats må til for å hjelpe kvinner i prostitusjonen til å komme seg ut av denne virksomheten, som for eksempel hjelp til rusbehandling, skoletilbud, miljøforandring, yrkesveiledning, psykologisk behandling og annet. Kvinner som er utsatt for menneskehandel bør få bedre beskyttelse og bedre tilgang på hjelp både sosialt, helsemessig og juridisk.
- ❖ **Forebygging.** En må forebygge rekruttering av jenter og kvinner nasjonalt og internasjonalt til

¹ Forum for kvinner og utviklingsspørsmål

prostitusjonen. Manglende sosial og økonomisk likestilling over hele verden sikrer en tilførsel av kvinner, særlig fra utviklingsland og nye demokratier i Øst-Europa. Sexindustrien er også bygget på fordommer og myter om kvinners seksualitet, en kultur av seksuell objektivisering og en kultur som gjør kvinner til handelsvare. Selv om fattigdom er en viktig faktor bak trafficking, er det ikke fattigdommen i seg selv som er grunnlaget for rekrutteringen, men måten den utnyttes på av bakkemenn og halliker.

- ❖ **Kunden.** Den såkalte kunden har vært den mest usynlige faktoren bak økningen av prostitusjon og handel med kvinner. Myter om menns seksualitet, menns seksuelle forventninger og aksepten for menns rett til sex som kan kjøpes (hvor sex blir gjort til en handelsvare), er alle elementer i denne etterspørselen. Derfor må en inkludere etterspørselsiden for å kunne redusere omfanget og stoppe av prostitusjon og handel med kvinner. Dette kan blant annet skje ved å forby kjøp av seksuelle tjenester. Det kan ha en holdningsendrende effekt på samfunnet. Uten etterspørsel, vil det heller ikke være et marked.
- ❖ **Forskning.** Det er nødvendig med mer kunnskap om hva som skal til for å forebygge og stoppe menneskehandel og prostitusjon.
- ❖ **Helhet.** Det er viktig at de forskjellige former for vold mot kvinner sees i sammenheng. Blant annet viser undersøkelser at mange kvinner som er utnyttet av sexindustrien, også har vært utsatt for seksuelle overgrep som barn.

3. Nettverkets medlemmer og organisering

Nettverket har deltakere fra ulike deler av Norge og fra Island, Danmark og Sverige. Dette er

Kvinnefronten, Norsk Kvinnesaksforening, Krisesentersekretariatet, Kvinnegruppa Ottar, JURK, Tana kommune, Louise Eek, forfatter av boka *Spelat liv* (Sverige), Dorit Otzen fra Reden (Danmark), Stigamot (Island), enkeltkvinner som har blitt utsatt for menneskehandel og prostitusjon, og Likestillingssenteret.

Arbeidsutvalg:

Nettverket valgte et arbeidsutvalg bestående av først tre, senere fire personer som har møtt mellom stormøtene. Retningslinjer for AU ble vedtatt i 2 nettverksmøter:

Sak 10: Nettverket danner en mindre arbeidsgruppe som skal møtes mellom de store møtene, forberede saker til møtene og sørge for framdrift av arbeidet i Nettverket. Å sitte i denne arbeidsgruppen skal gå på omgang, varighet et halvt

år. Først i gruppen er Rachel Paul, Marit Kvamme og en representant fra Jurk. (**Møte 13. august**).
Sak 1/03: AU sin funksjon. Hvilke oppgaver skal AU utføre?

*AU har ansvar for gjennomføring av arrangement i Nettverkets regi.

*AU har ansvar for planlegging og innkalling til møter i Nettverket.

*AU kan foreta disposisjoner, økonomiske og andre, innenfor de rammene som medlemmene av Nettverket beslutter.

*Så langt mulig skal beslutningsmyndighet ligge i Nettverksmøtene. Mellom møtene kan medlemmene av Nettverket bli rådspurt via e-post.

*AU består av fire personer fra de ulike organisasjonene i Nettverket. To blir skiftet ut hvert halvår. (fra møtet 17. september).

Nettverket er åpent for nye deltakere som deler vårt grunnsyn.

4. Aktiviteter 2003

4a Nettverksmøter

Nettverket har i perioden hatt **8 nettverksmøter**. Møtene har planlagt utspill, diskutert innhold og metoder i nettverkets arbeid. Nettverket har også fungert som knutepunkt mellom personer og organisasjoner både nasjonalt og i nordisk sammenheng. Utveksling av informasjon har vært viktig.

4b Pressekonferanse

27. januar hadde Nettverket sin første pressekonferanse, og lanserte der ideen om sluttpakke til kvinner i prostitusjon, samtidig som vi gikk inn for kriminalisering av kjøp av sex. Sluttpakken var tenkt som en individuelt tilpasset og skreddersydd tiltaksplan for den enkelte kvinna i prostitusjon, der målet er ut av prostitusjon og inn i utdanning og arbeid. Den enkelte kvinna må få hjelp over tid, og ut fra egne forutsetninger og behov. Vi tok også her utgangspunkt i Palermoprotokollens artikkel 6 om hjelp og beskyttelse for ofre for trafficking, og vi mener kvinner i lokal prostitusjon trenger samme hjelpetiltak som kvinner som er handlet med over landegrensene.

Presseopplagene ble møtt med noen negative reaksjoner, særlig fra Kirkens bymisjon og andre hjelpeorganisasjoner. **Vedlegg 1: Pressemelding**

4c Brev til statsministeren

24. januar sendte Nettverket brev til statsminister Kjell Magne Bondevik med anmodning om gjennomgang av forholdene for kvinner i prostitusjonen i Norge – fulgt av forsterkede tiltak
Vedlegg 2: Brev til statsministeren

4d Møte med Janice Raymond fra CATW

27. januar ble det arrangert et lunsjmøte der Janice Raymond, leder av den internasjonale nettverksorganisasjonen CATW., snakket om viktigheten av at myndigheter setter mannlige kjøpere av kvinner og barn i prostitusjonen på den politiske og lovgivende dagsorden. De må ta på alvor at problemet med den globale sex handelen ikke vil bli mindre før det settes søkelyset på de som skaper etterspørselen etter prostitusjon, nemlig kundene.

4e Debattmøte med Hanne Helt fra REDEN

20. februar arrangerte Kvinnefronten i samarbeid med Nettverket debattmøte med Hanne Helt fra REDEN. Temaet var 'Den delte kropp' – om prostitusjon, pornografi og magt.

Vedlegg 3. Helts foredrag

4f Temamøte på Stortinget

13. mars arrangerte Nettverket et tverrpolitisk temamøte på Stortinget om prostitusjon - er kriminalisering veien å gå? I lys av Regjeringens plan mot handel med kvinner og barn ønsket vi å se på erfaringer fra Sverige og Danmark og lokalsamfunn i Norge.

Referat fra møtet er vedlagt: **Vedlegg 4.**

4g Brev til justisministeren

3. april sendte Nettverket brev til justisminister Odd Einar Dørum med innspill til Regjeringens handlingsplan mot handel med kvinner og barn. **Vedlegg 5.**

4h Deltagelse på ProSenterets 20 års jubileumkonferanse

5. september deltok Nettverkets medlemmer på ProSenterets 20 års jubileumkonferanse om prostitusjons- kontroll og globalisering.

Referat vedlegg 6.

4i Lunsjmøte

23. oktober inviterte Nettverket organisasjoner og personer fra embetsverket til lunsjmøte der Sheila Jeffreys, professor i statsvitenskap ved universitetet i Melbourne, fortalte om effektene av legalisering av prostitusjon i Australia.

4j Debattmøte

23. oktober arrangerte JURK, med støtte fra Nettverket, debattmøte på Universitetet i Oslo; "Legalisering av bordeller eller kriminalisering av kunden?" med Sheila Jeffreys, Mona Dia, Ragnhild Hennum og Ugne Sipariene.

Referat fra dette møtet finnes i vedlegg 7.

4k Møte med prosjektkoordinator

5. november deltok koordinator Mona Dia fra Justisdepartementet på Nettveksmøtet. Hun informerte om realiseringen av regjeringens handlingsplan mot handel med kvinner og barn.

4l Argumentsamling

25. november lanserte Nettverket argumentsamling om kriminalisering av sexkjøp. Heftet er trykket opp i 2000 eksemplarer og distribuert til organisasjoner, offentlige etater, politiske partier, media, embetsverket og organisasjoner i alle nordiske land. Deltagerne i Nettverket har lagt ut argumentsasjonsheftet på sine respektive hjemmesider på nettet. Heftet er vedlagt. **Vedlegg 8**

4m Foredrag i Stavanger

6. desember holdt Marit Kvamme på vegne av Nettverket foredrag i Stavanger; "Handel med kvinner – vår tids slavehandel". Oppslag i Stavanger Aftenblad og Rogalands Avis.

4n Konferanse i Brussel

15-16 desember deltok Tre personer fra Nettverket deltok i konferanse i Brussel, i regi av European Network Against Trafficking in Woman, (ENATW). Der hadde vi også møte med European Women's Lobby og Stigamot.

Referat vedlegg 9.

5. Presentasjon av de forskjellige organisasjonene i Nettverket:

Kvinnefronten

Kvinnefronten er en landsomfattende, radikal og feministisk kvinneorganisasjon, stiftet i 1972. Kvinnefronten ser på prostitusjon som vold mot kvinner, og som et hinder for likestilling og frigjøring. Kvinnefronten har derfor deltatt i kampen mot prostitusjon både nasjonalt og internasjonalt i 25 år. Vi støtter og er medlem av Coalition against trafficking in women (CATW), og vi samarbeider med Gabriela på Filippinene. Fokuset vårt er rettet mot å forebygge prostitusjon, å hjelpe kvinner ut av prostitusjon, og å sette søkelys på den mannlige sexkjøperen som vi ønsker å kriminalisere. I tillegg ønsker vi strengere straffer for bakmenn og halliker. Kontaktperson: Marit Kvamme. Storgt 11, 0155 Oslo. Tlf: 23010313 og 41570643. E-post: kvinnefronten@online.no

Norsk Kvinnesaksforening

Norsk Kvinnesaksforening er en landsomfattende partipolitisk nøytral organisasjon som ble stifta i 1884 - vi har arbeidd for likestilling og kvinnefrigjøring i 119 år! Vi anser prostitusjon som vold mot kvinner. Vi mener også at prostitusjon gjenspeiler et ulikt samfunn der kvinner er den tapende part. Dette angår alle kvinner. Se ellers www.kvinnesak.no

Kontaktperson:
Siri Hangeland, leder.
Postboks 8901 Youngstorget
0028 Oslo
Tlf. 22 60 42 27
E-post: sihan@online.no

Krisesentersekretariatet

Krisesentersekretariatet er en organisasjon som har som mål å styrke krisesentres arbeid utad. Krisesekretariatet og krisesentrene er tilknyttet en felles plattform:
"Vi ønsker å angripe et hvert forhold i samfunnet som legitimerer, underbygger og opprettholder vold mot kvinner. I dette arbeidet er vi partipolitisk nøytrale."

Seksualisert vold mot kvinner er et hinder på veien mot målene om likestilling, utvikling og fred. Vold mot kvinner både krenker, svekker og opphever kvinners mulighet til å bruke sine menneskerettigheter og fundamentale friheter.

Kontaktperson:

Tove Smaadahl, daglig leder
Krisesentersekretariatet
Storgata 11, 0155 Oslo
Tlf. 23 01 03 41/90 57 91 18
E-post: ks.sekretariatet@oslo.online.no

Kvinnegruppa Ottar

Kvinnegruppa Ottar er radikal, aktivistisk og feministisk. Vårt mål er full kvinnefrigjøring, og vi har vært særlig aktive i kampen mot porno og prostitusjon. Vi er en partipolitisk uavhengig kvinneorganisasjon og ble stiftet i 1991. Vi har navn etter pioneren Elise Ottesen Jensen, kalt Ottar. Mesteparten av forrige århundre arbeidet hun for retten til prevensjon og abort. Mer info:

www.ottar.as

Kontaktperson:

Ane Stø
E-post: ane-st@online.no

JURK

JURK er et uavhengig rettshjelps- og likestillingstiltak som arbeider for å bekjempe kvinneundertrykking og for å bedre kvinners rettsstilling. JURK drives av kvinnelige jusstudenter ved Universitetet i Oslo, og vi yter gratis rettshjelp innen de fleste rettsområder.

Vårt tilbud gjelder kvinner over hele landet, og vi har ingen inntekstgrenser. All hjelp er gratis. JURK

jobber også rettspolitisk, nasjonalt og internasjonalt, for å bedre kvinners stilling.

Kontaktperson:
Marianne Beck, leder
Pb 2691 Solli,
0204 Oslo
Tlf.: 22 84 29 50
E-post: marianne.beck@jus.uio.no

Tana kommune

Kontaktperson:
Magne Ballovara, varaordfører
Tlf. 91 30 44 26

Louise Eek, Sverige

PhD student på Universitetet Lund, Sverige.
Forfatter av boka: "Spelat Liv". Deltok på en nordisk/baltisk kampanje mot trafficking i regi av Nordisk Ministerråd. Hennes innlegg:
<http://www.nmr.se/women/presentations/LouiseEek.pdf>

Reden København, Danmark

Reden er et være- og rådgivningssted som åpnet i 1983 for kvinner i prostitusjon, hvorav nesten alle er stoffmisbrukere. Kvinnene kan henvende seg anonymt, og Reden tilbyr trygghet og personlig omsorg - og hjelp til å forlate prostitusjon og stoffmisbruk, hvis kvinnene ønsker det. Det er også et natthjem med plass til hjemløse kvinner.

Kontaktperson:

Dorit Otzen, leder
Reden/Redens Nathjem
Gasværksvej 24
1656 København V
Telefon 3323 4052
E-mail post@reden.dk

Likestillingssenteret

Kontaktperson: Konstituert direktør Mona Larsen-Asp, rådgiver, Rachel Eapen Paul, rådgiver
Tlf. 22 24 25 71

E-post: mona.larsen-asp@likestilling.no
rachel.paul@likestilling.no

STIGAMOT, Island

Et rådgivnings- og informasjonssenter om seksualisert vold.

www.stigamot.is

Vedlegg1: Pressemelding

FOKUS, Kvinnefronten, Krisesentersekretariatet, JURK, og Likestillingssenteret

GI KVINNER I PROSTITUSJON EN SLUTTPAKKE!

– Nytt nettverk mot prostitusjon og trafficking –

Invitasjon til pressekonferanse

- Det nye nettverket av likestillingsaktører etterspør et mye mer helhetlig engasjement i kampen mot prostitusjon og trafficking – ikke bare tiltak for skadereduksjon.
- Nettverket etterlyser bedre tiltak for å lette veien for kvinner ut av prostitusjon.
- Nettverket har i et brev til regjeringen fremsatt et krav om at det foretas en bred gjennomgang av ulike forhold knyttet til prostitusjon.
- En av verdens fremste eksperter på handel med kvinner, **professor Janice Raymond** fra **Coalition against Trafficking in Women**, vil delta på pressekonferansen.

Regjeringen vil snart fremme en tiltaksplan mot handel med kvinner. Samtidig skal Norge ratifisere FN-protokollen mot handel med kvinner som blant annet forplikter de undertegnede landene til å motvirke etterspørselen etter prostitusjon. Dette gjør det **enda** mer nødvendig å gi kvinner i prostitusjon skikkelige alternativer.

**Pressekonferansen finner sted mandag 27. januar
kløkken 10.00 til 10.45 i Likestillingssenteret i Grensen 5, Oslo.**

Kontaktpersoner:

Sidsel E. Aas, informasjonsleder FOKUS. Tlf. 23 01 03 44 / 91 34 77 46

Lene Nilsen, informasjonsrådgiver Likestillingssenteret. Tlf. 22 24 25 79 / 71

Vedlegg 2: Brev til statsministeren

Nytt nettverk mot prostitusjon og trafficking

Nytt nettverk av likestillingsaktører etterspør et mye mer helhetlig engasjement i kampen mot prostitusjon og trafficking.

Nettverket består forløpig av FOKUS, Kvinnefronten, Krisesentersekretariatet, Kvinnegruppa Ottar, JURK, og Likestillingscenteret, Norsk Kvinnesaksforening, Tana Kommune og enkeltpersoner

Nettverket mener det er viktig med et bredt anlagt perspektiv på prostitusjon og trafficking. Dette er spesielt aktuelt nå da regjeringen snart vil fremme en tiltaksplan mot handel med kvinner. Norge skal også ratifisere FN-protokollen mot handel med kvinner som blant annet forplikter de undertegnede landene til å motvirke etterspørselen etter prostitusjon. Dette gjør det enda mer nødvendig å gi kvinner i prostitusjon skikkelige alternativer.

Det nye nettverket av likestillingsaktører etterspør et mye mer helhetlig engasjement i kampen mot prostitusjon og trafficking – ikke bare tiltak for skadereduksjon. Nettverket etterlyser bedre tiltak for å lette veien for kvinner ut av prostitusjon.

En av verdens fremste eksperter på handel med kvinner, professor Janice Raymond fra Coalition against Trafficking in Women, deltok på pressekonferansen. Hun understreket viktigheten av å tenke på alle aspekter ved prostitusjon - også på etterspørselssiden. Hun ønsker en felles skandinavisk blokk

Nettverkets føste initiativ for hjelpe kvinner og menn i prostitusjon, er et brev til regjeringen hvor det fremsettes et krav om at det foretas en bred gjennomgang av ulike forhold knyttet til prostitusjon.

Regjeringen v/ statsminister Kjell Magne Bondevik Postboks 8001 Dep. 0030 OSLO	24. januar 2003
---	-----------------

Anmodning om gjennomgang av forholdene for kvinner i prostitusjonen i Norge - fulgt av forsterkede tiltak

Sammendrag

Kvinneorganisasjonene og Likestillingscenteret ber regjeringen foreta en bred gjennomgang av følgende forhold knyttet til prostitusjon i Norge

- Bakgrunnene for at kvinner/jenter* debuterer på prostitusjonsmarkedet
- Hvilke tiltak som kan lette veien ut av prostitusjon
- Hvordan kompetanse- og hjelpeapparatet fungerer i forhold til samfunnsmessige målsetninger og behov for kunnskap

Dernest ber vi regjeringen skaffe de ressurser som skal til for å imøtekomme behovene.

Innledning

Det norske velferdsamfunnet er gradvis bygget opp ved at det skritt for skritt er satt søkelys på grupper som har trengt politikernes og hjelpeapparatets oppmerksomhet. Nå er tiden for lengst moden for å sette fullt lys på situasjonen for kvinner i prostitusjon i Norge. Det er uverdige for samfunnet å ikke kunne tilby disse kvinnene mer adekvat hjelp enn de får i dag.

Regjeringen vil snart fremme en tiltaksplan og mot handel med kvinner. Samtidig skal Norge ratifisere FN-protokollen mot handel med kvinner som forplikter de undertegnende landene til å motvirke

etterspørselen etter prostitusjon. Uansett hvilke tiltak man setter inn for å motvirke etterspørselen, vil kvinnene i prostitusjonen i første omgang rammes fordi det vil bli vanskeligere å tjene de pengene de har gjort seg avhengige av. Flere faginstanser peker på faren for at prostitusjonen kan gå ytterligere under jorda og at de berørte kvinnene på den måten kan bli vanskeligere å nå fram til med hjelp.

Vi tror at løsningen på dette ikke er tilbakeholdenhet i forhold til restriksjoner på kjøp, men at det settes inn mye kraftigere tiltak og mer ressurser enn i dag på å gi virkelig hjelp – ikke bare skadereduksjon - til kvinner i prostitusjonen. Vi håper på best mulige tiltak for å motvirke etterspørselen, men vi påpeker at bedre tiltak for kvinner i prostitusjonen må løpe parallelt.

Da Stortinget vedtok revisjonen av seksualloven (Straffelovens par. 19) i år 2000, ble det samtidig bestemt at spørsmålet om kriminalisering av kjøp av seksuelle tjenester skulle tas opp igjen etter to år, da man forventet å ha erfaringer fra den svenske loven å bygge på.

Debatten er nå reist igjen – utløst av fokuset på den internasjonale prostitusjonen og handel med kvinner. Det gjenstår fremdeles å gi hele problematikken en ny behandling på bakgrunn av norsk virkelighet. Vi mener at forsterkede tiltak for kvinner i prostitusjonen vil gi et godt grunnlag for en et nytt lovforslag mot kjøp av seksuelle tjenester.

Hva vi ber om

Vi ber om en bred satsning i to faser:

Fase 1 - HVA SKAL TIL?

Det må nedsettes et hurtigarbeidende, bredt sammensatt utvalg som lager en skisse over hva som skal til.

Kvinnens vei inn i prostitusjonen følger ulike linjer. Undersøkelsen må derfor ha en bred tilnærming.

Viktige komponenter er

- Rusproblematikk
- Omsorgssvikt
- Senskader av tidligere seksuelle overgrep
- Psykiske lidelser
- Økonomisk uføre
- Erfaring med underbetaling og slit i typiske kvinneyrker
- Pengebehov pga. markedspress i forhold til forbruk, utseende, stil.
- Påvirkning fra en seksifisert underholdningsindustri på sosialisering av jenter og gutter.

Det framgår av denne oversikten at både kartlegging og innsats vil berøre flere samfunnsområder og flere departementers arbeidsfelt. Det er behov for gjennomtenkning og bidrag fra flere miljøer – ikke bare fra de som jobber spesifikt med prostitusjon. Vi retter derfor denne henvendelsen til regjeringen og ber om at saken får en overordnet behandling utfra en verdi- og velferdsproblematikk.

Fase 2 - SKAFF DET

Det må opprettes mekanismer og skaffes ressurser for å gi den hjelp som det er behov for.

Her skal bare antydes noen eksempler:

- Mange kvinner i prostitusjonen har psykiske lidelser. Vi trenger forsterkede ressurser og egne kanaler inn i behandlingsapparatet for disse kvinnene, og det må utvikles kompetanse på problemkomplekset psykiatri/prostitusjon.
- Mange av kvinnene i prostitusjonen er rusavhengige. De lider unødig på grunn av mangel på behandlingsskapitet og et helhetlig hjelpetilbud.
- Mange har pengeproblemer som årsak til sin debut. Det er høstet mye erfaringer i Norge og rundt i verden med støtteordninger for å hjelpe kvinner i gang med økonomisk virksomhet og økonomistyring. (Opplæring, yrkesveiledning, mikrokreditt, mentorordninger)
- Opprusting og skoling av det sosiale hjelpeapparatet slik at de blir dyktigere til å fange opp og bidra overfor kvinner med prostitusjonserfaring.
- Holdningsskapende arbeid mot prostitusjon i skolen, undervisning om prostitusjonens

skadevirkninger.

Lag et opplegg for skreddersydde sluttpakker!

Eksemplene ovenfor er elementer som kan bakes inn i et tilbud om sluttpakke/startpakke.

Vi minner om at de som sitter i ledende stillinger i samfunnet, ofte nyter godt av sluttpakker, etterlønn og fallskjermer. For jenter i prostitusjonen i norske gater finnes ingen slike fallskjermer. Vi foreslår at de tilbys en sluttpakke som må være tilpasset hver enkelt ut fra muligheter, ønsker og behov.

Sluttpakken skal også være en startpakke – en hjelp til å komme i gang med en ny virksomhet og hverdag.

Sluttpakke/startpakke kan også bys utenlandske kvinner i prostitusjon i Norge innenfor et realistisk omfang.

Hvordan kompetanse- og hjelpeapparatet fungerer i forhold til samfunnsmessige målsetninger og behov for kunnskap

Det er behov for å ta et nytt grep i forhold til kompetanseutvikling på prostitusjon i Norge.

Hva vi har:

Vi har mekanismer for å fange opp kvinnenens syn på sin egen situasjon idet de står midt i oppe i kombinasjonen av prostitusjon og rusmisbruk og er avhengige av inntektene. Vi har forskere og offentlige ansatte som har som jobb å sette seg inn i dette og som formidler det til mediene, myndighetene og politikerne på en utmerket måte. Vi har også synlige talspersoner for prostitusjon som bransje, som naturlig nok tar til orde for å opprettholde status quo.

Hva vi mangler:

Vi har bare spredt kunnskap om synspunktene til kvinner med prostitusjonserfaring sett i et lengre tidsperspektiv. Det er mange som tegner et mørkere bilde og ønsker sterkere virkemidler når de ser tilbake på sitt liv i prostitusjonen.

Vi mangler også kunnskap om hvordan kvinnene ville forholdt seg hvis de hadde virkelige alternativer og reelle hjelpetilbud som innebærer både umiddelbar og langsiktig støtte.

For det første kan dette vanskelig måles før alternativer er på plass.

For det andre: De som jobber med omsorg og skadereduksjon på feltet i dag er tilbakeholdne med å aktivt å stille klientene spørsmålet om hva de trenger for å komme ut av prostitusjonen. De er redde for å virke moraliserende og å støte fra seg de som de skal hjelpe. Dette er en praksis som vi respekterer. Men vårt poeng er at da må noen andre stille dette spørsmålet HVA SKAL TIL – og ta ansvar for at samfunnet yter det som trengs.

Det er behov for en ny tilnærming og en ny instans som kan gi synlige alternativer - i tillegg til arbeidet med skadereduksjon som selvsagt må opprettholdes så lenge det er behov for det.

For å kunne utmeisle det framtidige hjelpeapparatet er det viktig at den innledende gjennomgangen omfatter en evaluering av det kompetanse- og hjelpeapparatet vi har i dag. Pro-Sentret, som er den statlige kompetanseinstansen på prostitusjon, er samtidig Oslo kommunes skadereduserende tiltak forprostituerte i Oslo. Vi mener at dette doble mandatet må tas opp til vurdering. Det finnes flere hjelpetiltak enn Pro-Sentret her i landet, og det er forskjellige syn på tiltak mot prostitusjon blant disse. Vi trenger en kompetanseinstans som samler opp erfaringer fra alle de ulike hjelpe-organisasjonene, som kan sette prostitusjonen inn i et samfunns- og likestillings-perspektiv, og som kan utrede konsekvenser av de alternativene som politikerne står overfor på dette feltet.

* For enkelthets skyld nevner vi kvinner/jenter - som det er flest av i prostitusjonen. Søkelyset må også rettes mot gutter/menn.

Vennlig hilsen

Likestillingssenteret ved Mona Larsen-Asp

Senter for kvinner og utviklingsspørsmål (FOKUS) ved Bjørg Skotnes (sign.)

Krisesentersekretariatet ved Tove Smaadahl (sign.)

Kvinnefronten ved Marit Kvamme (sign.)

Kvinnegruppa Ottar ved Ane Stø (sign.)

Vedlegg 3: Referat fra debattmøte der temaet var 'Den delte krop'

Debataften Likestillingscentret Oslo, 20. februar 2003. Oplægsholder: Hanne Helth, leder, Stop Kvindehandel, København.

Godaften alle sammen. Og tusind tak for invitationen til at komme og tale med Jer.

Jeg vil holde et oplæg for Jer, som jeg kalder 'Den delte krop' – om prostitution, pornografi og magt. Jeg vil sige noget om de sammenhænge jeg ser mellem disse fænomener. Jeg vil sige noget om tingsliggørelsen af kvinder og børn. Og jeg vil sige noget om efterspørgslen efter at købe kroppe.

Min baggrund for at mene noget om disse ting er, at jeg er socialarbejder og at jeg i 3 år har arbejdet med kvinder i prostitution. Det gør jeg i en organisation, KFUK's Sociale Arbejde, der siden 1983 har drevet Reden på Vesterbro – et være- og rådgivningssted for kvinder i gadeprostitution. For et par måneder siden udvidede vi arbejdet med endnu en institution: Stop Kvindehandel, som jeg er ansvarlig for. Stop Kvindehandel beskæftiger sig med udenlandske kvinder i prostitution i Danmark.

Da jeg startede med at arbejde med prostitutionsproblematikker for 3 år siden, var det som at bevæge sig ind på ukendt territorium. Jeg har lavet socialt arbejde i 20 år, jeg har blandt andet arbejdet med kvinder på randen af samfundet. Alligevel fik jeg oplevelsen af ikke at vide noget. Og jeg fik den forfærdende erkendelse af, at have vidst om mange af mine såkaldte klienter, at de nok tjente penge i prostitution, men jeg havde aldrig for alvor talt med nogen af dem om det.

Jeg blev også præsenteret for mig dengang enten ukendte begreber – eller begreber jeg ikke tidligere havde tænkt særligt grundigt over: seksualisering, pornificering af det offentlige rum, prostitution som vold mod kvinder - og trafficking – det vidste jeg ikke engang hvad betød på det tidspunkt. Jeg fik altså en del tænkearbejde forærende lige ned i turbanen.

Der skete også noget andet. Da jeg begyndte at tale med kvinderne om deres baggrunde, om deres tilværelser og om deres prostitutionserfaringer, blev jeg forbandet. Jeg blev forbandet over den fornedrelse af kvinder jeg så i prostitutionsmiljøet. Jeg blev forbandet på de mænd, der som den mest selvfølgelige ting i verden købte disse kvinder. Jeg blev forbandet over at det overhovedet kunne finde sted. Jeg blev forbandet over, at det fandt sted uden at ret mange forholdt sig til det på andet plan end det sensationelle eller individuelle.

Jeg opdagede hvor stor prostitutionsindustrien er – bare i Danmark. Jeg begyndte at tale med kvinder, der var holdt op i prostitution. Kvinder som bagefter viser sig at have 2 lige dårlige valg. Det ene hedder: tal åbent om prostitutionen og bliv reduceret til 'hende der engang har været prostitueret' resten af livet, lev med det faktum at du ikke bliver hørt, at du ofte ikke kan få det arbejde du er kvalificeret til, at du aldrig vil være andet end tidligere prostitueret i andre menneskers erindring. Valg 2: fortæl aldrig nogensinde om din fortid i prostitution til nogen som helst. Lev alene med din angst, din skam, dine smerter, din evige frygt for at nogen afslører dig som en kvinde med prostitutionserfaringer.

Det jeg lærte af disse kvinders historier var, at prostitution grundlæggende er belagt med et stigma, som aldrig går bort. Et stigma som er indbygget i selve prostitutionens væsen: den 'anden' kvinde, den fornedrede kvinde, den villige, den promiskuøse, eller som de hed i Danmark før i tiden: det forsuttede bolche (på norsk: et drops) beskriver netop prostitutionen som noget forbudt, noget der knyttes til det udstødte, det ikke socialt acceptable. Det er blandt andet dette stigma mændene må tænde seksuelt på. Prostitutionen skal fra køberens synsvinkel være dunkel, fordækt, mænd tænder åbenbart på det røde plysmørke, de nedrullede gardiner, erobringen af det forbudte land.

Dette indbyggede stigmas nødvendighed for prostitutionens tiltrækningskraft betyder, at selvom du klapper kvinden i prostitution nok så mange gange på skulderen og siger: jeg accepterer fuldt ud dine valg og det du gør med din krop, så fjernes stigmaet ikke. Stigmaet er prostitutionens kerne. Det eneste der sker, hvis tilstrækkeligt mange vælger at lide af den vrangforestilling, at stigmaet kan fjernes for den enkelte kvinde, er at prostitution forherliges, at prostitution normaliseres mere og mere. At vi gør prostitutionen som fænomen socialt acceptabel i et forsøg på at gøre den enkelte kvindes situation socialt acceptabel. Det kan prostitutionsindustrien vældigt godt lide. Det styrker indtjeningen.

Det direkte arbejde med kvinder i prostitution betød at jeg ikke længere kunne slippe for at tage stilling. Jeg gik i gang med research udi prostitutions-, pornificerings-, kvindehandels- og seksualiseringsuniverserne. Jeg begyndte at nærkigge dameblade. Bladene har længe været fyldt med billeder af kælnelængenede killinger i tilbagelænedede prostitutionspositioner med den nyeste Triumph bh eller en eller anden mere eller mindre dildoformet parfume, som det påstås at ingen kvinde kan leve foruden. Næsten ligegyldigt hvilket dameblad der er tale om, er de fyldt med billeder af villige kvinder, tilbagelænedede, afslappede, gerne med let spredte ben og ditto lip-gloss-glinsende læber, kom-og-ta-mig-look'et, jeg venter passivt på at blive taget af netop dig, hr. hvem som helst nårsomhelst. Budskabet og hele set'up' er efterhånden så anvendt, at forbrugerne næsten ikke længere ænser, at positionen er taget lige ud af prostitutionsuniverset. Det er sådan kvinder skal se ud, når de forsøger at trække prostitutionskunderne til sig, det er sådan prostitutionskunderne vil have os: villige, ventende lige netop på HAM. I hvert fald skal vi lade som om.

Så opdagede jeg noget mærkeligt. En ny trend: billeder af dele af kvinder hærgede reklamerne, artiklerne, notitserne, en mave hist, et skød pist, en barm her, en balle der..... Den hele kvinde er ved at gå af mode, ser det ud til. Der er åbenbart ikke brug for at fortælle historier om hele kvinder. De er nok for besværlige. De kan finde på at stille krav. De tænker selvstændigt. De råber op af og til.

Delte kvinder er nemmere. Og behøver man egentligt andet end hendes bryster til at gokke den af imellem, en røv at hive i, en mave at komme ud over, et skød at stikke den op i? Hun skal helst være hovedløs, så hun ikke tænker for meget over hvordan det føles at agere den oversavede dame. Giv hende endeligt ikke ben, så kunne hun muligvis finde på at bruge dem til at gå sin vej på.

Efter den analyse tænkte jeg: nu er jeg ved at være helt og aldeles erhvervsskadet. Ser prostitution og overgreb alle vegne. Jeg bestemte mig for at løbe gennem et par mandemagasiner for at se hvordan det stod til hos det andet køn.

Jeg var så heldig at finde en hel kasse med Men's Health på storskrald (søppel) og slæbte dem glad hjem til nøje granskning. Allerede på forsiderne kunne jeg lære en hel masse om mænds helbred: for det første er sunde mænd, mænd mellem 20-30 og de **skal** have skægstubbe. Hvilket om ikke andet fortæller at sunde skægstubbebesiddende mænd ikke dyrker oralsex med en fast partner, for så var de blevet bedt om at barbære sig for længe siden.

Jeg kunne også hurtigt forstå at mænds helbred er tæt knyttet til sex, i hvert tilfælde hvis man skal tro forsidedeksterne: 'Bedre sex=et sundt hjerte' lød én af dem. I damebladsversionen plejer vejen til et sundt hjerte at gå gennem små delikate fedtfattige måltider. 'Find hendes hemmelige sex-zoner- se side 51' lød et andet helbredsmæssigt forsideråd. En tredje overskrift lød: 'Det skal du servere for at få sex- en kost og sundhedsmanual'. Det blev meget tydeligt at her var gang i en markedsføring af den påstand, at mænds helbred er uløseligt knyttet til sex. Og at alt hvad mænd gør, gør de for at få sex.

En fjerde overskrift lød: 'Sikker sex på nettet'. I denne sundhedsartikel lyder det – og jeg citerer: 'På Internettet finder vi mænd det, vi har ledt efter siden tidernes morgen: Et uendeligt udvalg af uforpligtende erotiske eventyr og en mulighed for helt privat at udforske seksuelle variationer i sikre omgivelser derhjemme uden risiko for at blive afvist eller latterliggjort'. Artiklen fortæller om hvor man finder pornografien, hvordan man skal passe på ikke at få lænset sit kreditkort, hvordan man sletter alle elektroniske spor efter sig, så man ikke bliver fyret hverken af konen eller arbejdsgiveren, bare fordi man bruger sin vågne tid på at sidde og blive sundere og sundere.

Internettet har revolutioneret prostitutions- og pornografiindustriens muligheder for at markedsføre seksuel udnyttelse af kvinder og børn på måder og i et omfang man for et par tiår siden ikke troede muligt. Og mændene bider på. Sidste efterår konkluderede en dansk undersøgelse af mænds og kvinders forbrugsvaner på Internettet blandt andet at når kvinder blev gravide, så begyndte de at surfe rundt på mor/barn og forbruger-web-sites. Mændene blev ved med at sidde og glo på Internetpornografi. Selve det faktum at mænd altså bruger det meste af deres tid på nettet på at se pornografi, sagde artiklen ikke noget om. Det er åbenbart blevet et så kendt faktum, at det ikke engang nævnes længere.

For nogle uger siden offentliggjortes en dansk undersøgelse, der blandt andet viste, at 14-17-årige danske drenge i gennemsnit bruger ½ time om dagen på at se på pornografi på Internettet. For pigernes vedkommende lå gennemsnitstidsforbruget på 6 minutter dagligt.

I takt med at TV og Internetadgang er blevet standardinventar på de danske børneværelser, er pornografien dermed også blevet det. Al slags pornografi. Pornografi med dyr og børn. Pornografi hvor mennesker bliver pint til døde og så videre. For et par uger siden fandt jeg et site med én af de hotte trends indenfor internetpornografi: voldtægtspornografien. Her kan man bestille billeder af en hvilken som helst form for voldtægt – og er de ikke på lager, så bliver de lavet hurtigst muligt. Skriv rape i en søgemaskine, så er den slags site's kun et enkelt museklik væk.

Her kan de unge mænd og kvinder så sidde og lære om hvordan kvinder vil have det: hårdt og brutalt. Her kan de sidde og se hvad en rigtig mand skal præstere: hårdt og brutalt. Bagefter kan de gå ud og øve sig på nogle klassekammerater: hårdt og brutalt. Alt imens familien Danmark sidder og mener at folks forbrug af pornografi hører til privatlivets fred. Noget vi helst ikke skal blande os i. Og hvis vi skal, er de seneste ekspertråd, at danske forældre selv bør se noget pornografi, for at vide hvad det er børnene ser på – for, som man kunne læse om eksperters udtalelser i aviserne om denne sag: Pornografien har nok udviklet sig en del siden vi selv var unge. Og det er vigtigt at kunne tale med om børnenes tilværelser'.

Alt imens mange tusinder kvinder og børn bliver gruppevoldtaget, misbrugt og pint foran de snurrende kameraer. En kvindelig pornofilmsaktør holder kun et halvt år, siger de i Hollywood. Så er hun udslidt, færdig. Jeg taler hér om den del af Hollywood, der producerer 10 gange så mange film som det officielle Hollywood. Pornografiske film. Det Hollywood, som regner med at 10-doble deres milliardindtjening indenfor de næste 5 år. Så høj er vækstraten i øjeblikket indenfor pornografiindustrien.

En del unge danske kvinder voldtages af en eller flere unge mænd. Denne tendens ses også på Island, ved jeg. Den ses muligvis også her i Norge. Det er i sig selv foruroligende. Det der er endnu mere foruroligende er de unge mænds mangel på realitetssans eller forståelse for kvindernes grænser. De har åbenlyst haft svært ved at tage et nej for et nej. Det er ikke så mærkeligt, hvis grunden til deres seksuelle debut lægges hjemme foran fladskærmen. Et af pornografiens mest kendte ikoner, er billedet hvor kvinden siger nej, men i virkeligheden mener ja. Ja til at blive taget hårdt og brutalt af en eller flere mænd på en gang. Det er hvad kvinder venter på i pornografiens univers. Det er nok i virkeligheden hvad alle kvinder går og venter på, hvis vi skal tro pornoguderne.

Det er også hvad Katja Kean – en internationalt berømt tidligere dansk pornofilmsaktør – har markedsført sig selv på i årevis – og som hun har markedsført igen i sin nye bog. Hun kalder det retten til frit at dyrke sin seksualitet, retten til at te sig som en mand. Vi andre er fordomsfulde, mener hun, hvis vi ikke forstår det og i stedet påstår at pornobranchen slider sjæle op; at pornografi er til for mænd, på mænds præmisser.

Ikke desto mindre fortæller hun at hun startede i pornobranchen fordi hendes mand tændte på det. Da han forlod hende, holdt hun op. Hun påstår at hun aldrig har fået én eneste orgasme under en filmindspilning. Hun påstår samtidigt at deltagelsen i pornofilmene har været hendes måde at frigøre sin seksualitet på. Hvis fri seksualitet består af **ikke** at få orgasme foran et kamera, så vælger jeg den ufrige orgasmefyldte version i stedet for.

I Norge har man, som I ved, en temmelig restriktiv pornografilovgivning. En lovgivning, der blandt andet forbyder at man viser kønsdele i bevægelse. Det gør unægteligt de pornografiske film endnu mere ensformige end de er i forvejen, idet man har indtryk af at højdepunktet for en mand, er at se en kønsdel, der ligner hans egen vældigt meget, i bevægelse. Kunne han ikke bare stille sig foran et spejl?

Den restriktive norske lovgivning har ikke ført til at de norske mænd **ikke** sidder og får varmen til en omgang videopornografi. Eller til at de **ikke** surfer Internettet rent for pornografiske web-steder. Eller får sendt pornografi fra udlandet, herunder fra Sverige som er et af de europæiske lande, der producerer mest pornografi. Men den har haft én meget vigtig effekt: den har betydet at Norge ikke, som stort set alle andre lande, har en pornografiindustri. Det er for besværligt og ikke profitabelt nok at producere pornografi i Norge. Det betyder heldigvis, at jeres unge kvinder og mænd ikke opsuges som aktører i pornografiindustrien, som det er tilfældet andre steder.

Pornografi betyder afbildning af den prostituerede – altså billedliggørelse af prostitution. Rigtigt mange kvinder i prostitution har fået tilbud om at medvirke i pornografi under én eller anden form. Selv kvinderne i gadeprostitution får masser af tilbud om at blive filmet i en eller anden lejlighed med et handy-cam. Udenfor branchen, i vores hjerner, skelner vi måske. Branchen skelner ikke. Kunderne skelner heller ikke. De lærer sig selv op ved hjælp af pornografiens stærke illusoriske sprog og udøver det lærte i praksis. I takt med at teknologien bliver hver mands eje, bliver den hårde pornografi det også. I takt med at pornografiindustrien ekspanderer i cyberspace, ekspanderer den også ude i virkeligheden.

Sådan er det også med prostitutionen. Den ekspanderer. Også i Danmark, hvor der i øjeblikket er cirka 7.000 kvinder i prostitutionsindustrien, heraf befinder cirka en tiendedel sig på gaden, resten prostituerer sig på bordellerne, på sexbarerne og i escortprostitution. Mere end 2.000 af disse 7.000 kvinder kommer fra udlandet. Vi er i gang med, som i resten af Europa, at outsource prostitutionen til en underklasse af fremmede folks kvinder, i takt med at vore egne kvinders valgmuligheder bedres. I øjeblikket forlyder det at en halv million udenlandske kvinder og børn sælges ind i den vesteuropæiske prostitutionsindustri om året. Der er altså flere millioner fremmede kvinder og børn, der i øjeblikket lægger krop til vesteuropæiske mænds betalte udløsninger. Millioner af kvinder og børn, som er stort set usynlige for de fleste af os, kvinder og børn som ikke nyder samme rettigheder som de befolkninger de skal betjene seksuelt, kvinder og børn som i det store og hele betragtes som illegale migranter, som Fort Europa fra officielt hold synes de gør sig bedst tjent ved at komme af med så hurtigt som muligt.

Prostitutionsindustrien nyder godt af vores naivitet, fortrængninger og dobbeltmoral. Den tjener styrtende med penge. Prostitution og pornografi er verdens andenstørste sorte økonomi. Industrien ekspanderer som en steppebrand. Et par eksempler: På Island startede importen af udenlandske kvinder i 1996. I år 2000 havde Island 1.000 udenlandske kvinder i prostitutionsindustrien, som hver kunne opholde sig 1 måned i landet ad gangen. Dette svarer til at islændingene importerer 1 udenlandsk kvinde per 100 islandske mænd om året.

I Nordnorge/Nordfinland tog det ligeledes kun den russiske og estiske mafia få år at skabe et meget blomstrende prostitutionsmarked, hvor primært russiske kvinder sælges fra bygder, campingpladser og privatvillae i hele Sameområdet. Og på den anden side af grænsen mellem Norge og Rusland, den grænse hvor man finder verdens største forskel i økonomi målt i BNP – i den nordrussiske by Murmansk, voksede bordelindustrien fra 8 til et par år senere at have mere end 180 bordeller, der stod klar til at betjene prostitutionskunderne.

Er det fordi de Nordskandinaviske eller islandske mænd er mere liderlige end andre mænd? Nej, det tror jeg ikke de er. Men de er åbenbart lige så nemme at markedsføre ideen om den lykkelige prostituerede overfor, som overfor resten af verdens hankønsvæsener. Og infrastrukturmæssigt, logistisk, har det været en uhyggelig nem opgave for kvindehandlere og alfonser at sætte denne industri i værk i disse tyndt befolkede egne - og det har stort set været risikofrit. Og det har stort set ødelagt Finmarksbygdernes sociale kit, den kit der for eksempel skal få de unge velbegavede kvinder til at blive i Finmark for at bosætte sig og have en tilværelse dér. Det gør de ikke i øjeblikket. De gider ikke gifte sig med en mand, der låser dem inde i villaens underetage i week-end'en sammen med børnene, mens han munter sig med kammeraterne og en håndfuld russiske kvinder i overetagen.

Hvor mange mænd der er i prostitution ved vi ikke noget om. Og nej, jeg tænker ikke på de få mænd, der forsøger at sælge sig til kvinder, som stadig ikke i et omfang der er værd at nævne, gider købe dem. Nej, jeg tænker på de danske mænd der køber kvinder i prostitution. De mænd, der er usynlige i antal, i udseende og næsten også i handlinger.

De mænd ingen taler om, ingen konfronterer, ingen afbilder. Ikke engang den internationalt anerkendte danske fotograf Trine Søndergård, der har taget nogle fantastiske og kærlige billeder af kvinderne i det københavnske gadeprostitutionsmiljø i Skelbækgade, tog et genkendeligt billede af kunden. Trine Søndergårds billeder, viser manden med ryggen til eller manden med en klud over hovedet. Kunden, som vi i Danmark ikke har et ord for. Ikke engang et slang-udtryk. I Norge kalder nogle ham horekunden. I Sverige torsken. I Danmark ingenting.

Det er de eneste danske billeder jeg har set af prostitutionskunder. Ja, lige bort set fra billederne fra Folketingets åbning, billederne af fodboldlandsholdet, billeder af det danske politikorps, billeder af Dansk Håndværkeråd, billeder af den danske Jens på vej ud i den store verden for at kæmpe. Ikke for at hænge nogle af disse mænd specielt ud. Men på billeder af mænd, vil der altid være en prostitutionskunde et sted. Det er sikkert og vist.

Her er igen gang i en deling. Den deling der går ud på at synliggøre salget og usynliggøre købet. Samtlige artikler i danske dagblade om prostitution illustreres med et billede af en del af en kvindekrop. Et par lår, en snip af et par g-strengstrusser, en siliconekavalergang, et par skrævende kvindebene. Men den gruppe der er størst, kundegruppen, ser vi aldrig billeder af. Det har altid undret mig at fotografer ikke synes det er vigtigt at skildre virkeligheden, når det drejer sig om prostitution. Hvor er pressebillederne af manden med bukserne nede om hælene, lemmet i den ene hånd og pengesedlen i den anden? Det er det billede der allerbedst ville beskrive hvad prostitution handler om. Det billede bliver aldrig bragt.

Det kan undre, for det er det billede der sidder tilbage på nethinden hver gang jeg har været på gaden for at tale med kvinder i prostitution. Manden med det fedtede smil på læben, manden i bilen, der kører langsomt forbi

fordi han tror at jeg også er til salg, selvom jeg har en socialarbejderrygsæk på ryggen og et stort mærke med Redens navn på brystet. Jeg må være til salg, når jeg går på et fortov på Vesterbro om aftenen. Alle kvinder er til salg, regner mændene dernede med.

Hvad er det så der sælger? Det der sælger allerbedst er de helt unge kvinder, jo yngre kød jo bedre. Lav en søgning på Internettet på ordet teens og du vil få så mange hits at din PC er ved at nedsmelte. Det er én af grundene til, at det er så svært at motivere en ung stofmisbrugende kvinde til at komme ud af prostitution. Hun tjener uhyggeligt mange penge uhyggeligt hurtigt og har endnu ikke mærket delingen af kroppen og psyken slå igennem på den hårde måde. Det der også sælger rigtigt godt, er de gravide kvinder. Dernæst de kvinder, der lige har født og stadig har mælk i brysterne. Det tænder mændene åbenbart virkeligt på.

Ungt-køds-trenden er international. På hvert eneste sted, hvor der er børn og unge til salg, er der masser af mænd der er villige til at købe dem. Disse mænd er ikke pædofile, men helt såkaldt almindelige mænd, der bare køber den yngste vare de kan få fat i. Når et barn stiller sig ved fortovs-kanten eller bliver sat på bordellet, ja så bliver det købt. Undersøgelser viser, at mænd i det øjeblik ikke længere ser barnet, men den prostituerede. Er hun til salg, er det i orden at købe synes tankegangen at være. Ellers var hun vel gået hjem?

Da jeg startede i Reden tænkte jeg længe over hvad det var, der fik mænd til at købe kvinder, selv den mest skæve stofmisbrugende, infektionsramte og udsultede kvinde. Jeg kunne ikke forstå det. Jeg kan stadig ikke forstå det. Min foreløbige konklusion er, at mænd må tænde på magten. Tanken om magt og kontrol må ophidse dem. De køber ikke blot en udløsning, de køber en hel kvinde. I dette tilfælde en kvinde der ligger helt stille, skæv og slap af stoffer. En kvinde der på mange måder ikke adskiller sig synderligt fra en af de oppustelige dukker, man kan købe i dusinvis af i Istedgades pornobutikker. Den eneste forskel på dukken og kvinden er, at kvinden er varm. Du kan gøre med hende hvad du vil. Hvis hun har tilstrækkeligt med nedtur og stoftrang er der frit valg på næsten alle hylder. Er den vare du efterspørger ikke til rådighed, ja så kan du bare tage den alligevel: voldtægten, samlejet uden kondom, indespærringen, filmatiseringen af overgrebet, kvælningsforsøget eller hvad det nu er han har i tankerne den aften.

Jeg kunne heller ikke forstå at mænd omtalte prostitutionskøbet som sex. At tro at kvinden sælger sex er en af prostitutionens allerstørste illusioner. Kvinden sælger mandens forestilling om sex. Salget af kroppen har intet med gensidig seksualitet at gøre. I månedsmagasinet Woman var der sidste år et interview med en ung kvinde, der har været i prostitution i et par år. Hun siger om sin allerførste seance med en kunde, at 'Med et mærkede jeg ingenting. Kunne ikke føle noget som helst. Da jeg gik hjem 7 timer senere med 9.000 kroner på lommen, var jeg ikke engang øm indeni'. Reaktionen kom helt bag på hende. Men den er meget velkendt for kvinder, der fortæller om hvordan de har klaret at være i prostitution. Følelsesløsheden, splittelsen mellem handling og følelse, det lave selvverd der langsomt sniger sig ind på én, den ødelagte seksualitet, er nogle af prostitutionens klassiske skadevirkninger. Skadevirkninger kvinder mærker uanset om de har været i escort, på bordel eller i gadeprostitution. Uanset typen af prostitution.

Dette er udtryk for den delte krop i helt konkret forstand. Man kan ikke beholde en vare der er solgt. Skal man sælge sig i prostitution - og her taler vi altså om at måske et par tusind fremmede mænd stikker deres penis ind i ens kropsåbninger, at skulle lugte til alle disse fremmede kroppe, at lugte af dem når man kommer hjem, hvis man har et hjem, at lytte til fremmede mænds stønnen, at stønne selv på de rigtige tidspunkter, at lytte til disse fremmede mænds seksuelle fantasier, at bilde dem ind at man kan lide dem - udsættes man for disse oplevelser – og det er bare noget af det man udsættes for i prostitution - er man nødt til at lukke af for de følelser der er forbundet med lyst, med fryd, med den glæde som dyrkelse af en gensidig seksualitet normalt fører med sig. Man mister nemt sin integritet, man sælger forstillelse og illusioner, men ikke sex. Kunderne køber derimod sex, kontrol og magt, men også illusioner og bedrag.

Der er aldrig lavet en stor dansk repræsentativ kundeundersøgelse, så vi ved ikke hvor mange prostitutionskunder der findes i Danmark. Men der må være en del – og antallet må være steget i takt med den stigning, der har været i antallet af kvinder i prostitution gennem de seneste 10 år. I Sverige har hver 8. mand købt prostitution en eller flere gange. Der er ikke grund til at tro at antallet er mindre i Danmark.

Jeg ser mange prostitutionskunder, når jeg går i gaden på opsøgende arbejde. Såkaldt pæne mænd, middelklasse-mænd, politikere, håndværkere, magthavere. Mænd med barnestole på bagsædet, der ryger en tur i bagagerummet mens han køber sig til en udløsning. Jeg regnede for et stykke tid siden ud, at hvis vi antager at 7.000 kvinder i den danske prostitutionsindustri blot i gennemsnit bliver købt 3 gange hver anden dag – og det er lavt sat - ja så betaler danske mænd for 3,2 millioner udløsninger om året.

Vi synes det er synd for de sorte, for de fremmede, for de misbrugte børn, for alkoholikerne, for de selvmordstruede, for de fattige og de lemlæstede. Vi synes det er synd for miljøet, for naturen, for dyrene at blive udsat for overgreb. Men af en eller anden grund synes vi ikke det er synd for kvinderne. Nej, samfundet og medierne udstyrer dem med et frit valg i stedet for, mens vi tænker: 'godt det ikke er mig' imens. Når en kvinde i prostitution er blevet voldtaget af en mand i Skelbækgade og han tages med bukserne nede om hælene, så kan vi læse om det i en kort avisnotits dagen efter. Og tænke: det er da lidt synd for hende. Lige netop **den** kvinde er det synd for. Ikke for kvindeskønnen som helhed. Bare for den enkelte kvinde. Men ingen i Danmark rejser sig og aktionerer, skriver læserbreve eller lægger pres noget som helst sted for at få det til at høre op. Hvis en mand havde gjort det samme med en hund, havde taget den bagfra på åben gade, så havde samtlige dyreværnsorganisationer indleveret 20.000 underskrifter i protest til landbrugsministeren ugen efter. **Det** havde været for groft for den danske folkesjæl.

I Sverige har man gjort det kriminelt at købe prostitution i 1999 som det eneste land i verden. Det har vakt furore hele kloden rundt. Tror de virkeligt at man kan afskaffe prostitution ved at kriminalisere kunderne? Nej, det tror svenskerne ikke. Men de har gennem næsten et århundrede haft en levende debat om prostitution i befolkningen og er nået til den konklusion at prostitution er seksualiseret vold mod kvinder. Og at vold mod kvinder skal bekæmpes i et demokratisk samfund. At kvinders kroppe ikke kan være til salg, hvis man samtidigt påberåber sig af at arbejde for ligestilling mellem kønnene. Denne holdning har de taget konsekvensen af. Det er modigt gjort.

3 år efter implementeringen af lovgivningen støtter mere end 80 % af den svenske befolkning op om tiltaget. Mere end 80% dækker også over et betragteligt antal mænd, som siger nej til at købe prostitution. Lovgivningen har altså allerede haft en normativ effekt. Den normative effekt bør ikke undervurderes.

Da debatten om kriminalisering af køb af prostitution blev rejst i Danmark sidste efterår af Mette Frederiksen fra Socialdemokratiet, var det første gang dette for alvor blev debatteret på Folketingsniveau. Man skulle tro Mette Frederiksen havde foreslået statskastraktion af alle hankønsvæsener, så stærk var den offentlige debat efterfølgende. Desværre blev debatten præget af en del forvrængninger og halve sandheder.

Prostitutionen bliver mere skjult var én af de mere hårdnakkede. En af de største årsager til at prostitutionsmiljøerne bliver mere skjulte skyldes ikke kriminalisering eller det modsatte, men det enorme boom i anvendelsen af Internet-teknologi, som har betydet at mødet mellem køber og sælger kan foregå langt hurtigere, enklere og mere usynligt end tidligere. Denne udvikling var i gang før kriminaliseringen af prostitutionskøbet i Sverige i 1999. En udvikling der til eksempel betyder, at nogle af kvinderne i gadeprostitution i dag også skaffer en del kunder via mobiltelefoni, at de kan køre en escort-lignende prostitutionsform fra gaden, for blot at nævne en enkelt teknologibaseret forandring.

Kriminaliseringen af køberne til prostitution i Sverige har betydet at kvindehandlere ifølge Sveriges nationale rapporteur vedrørende kvindehandel, stort set har fraskrevet Sverige som et marked. Det kræver for meget organisering, man skal have dækadresser, kundelister og så videre. Det er meget nemmere at sælge kvinderne i Danmark, Norge eller et andet sted i Europa. Rekrutteringen ind i prostitutionsindustrien falder øjensynligt, den samme tendens, som gør sig gældende her i Norge vedrørende pornografien: en restriktiv lovgivning gør det uattraktivt at etablere prostitutions- og pornografiindustri og den rykker til et andet land, hvor lovgivningen ikke er så stram.

Dette argument med at så flytter problemet bare et andet sted hen, til Danmark for eksempel, har også været en del af den anvendte retorik for at overbevise befolkningerne om den svenske models uanvendelighed. Nu har Danmark altid haft et pænt antal svenske prostitutionskunder. Men i det hele taget: det er da godt man ikke anvender samme slags argumentation på for eksempel kriminalisering af drab: hvis vi kriminaliserer morderne, så tager de til Tyskland for at slå ihjel i stedet for, vi må hellere lade være.

Tror jeg også, at kriminalisering af prostitutionskunder er et godt værktøj til at minimere prostitution? Ja, det gør jeg. Min grundantagelse er at prostitution er en tilstand nogle kvinder ender i og ikke et frit valg. Prostitution er en mulighed fordi efterspørgslen er så stor. Prostitution er en mulighed fordi mange af de kvinder, der ender i prostitution i forvejen har været udsatte for vold og seksuelle krænkelse, de er for at sige det firkantet, allerede lært godt op til at ende i prostitutionens fornedrende univers. Et univers jeg gerne vil være med til at hindre så mange kvinder og børn i at havne i, i fremtiden. Kriminalisering tager den viden, vi allerede har om prostitutionens skadevirkninger, om årsager til debut ind i prostitution, alvorligt. Kriminalisering af købet af prostitution tager kvinder alvorligt. Fuldstændigt som kriminalisering af vold og voldtægt gør det.

En efterspørgsel efter prostitution kan øjensynligt skabes fra point zero på få år eller ti-dobles på cirka 5. Efterspørgslen er ikke en naturgiven ting, den er faktisk noget vi kan forholde os til, forandre og minimere. En efterspørgsel, der lå på 12% i Sverige for nogle år siden - og formentligt deromkring eller højere i Danmark, i Spanien på 34 %, i Brasilien på 60, for at give nogle få eksempler.

Kriminalisering af køberne vil ikke fjerne prostitution fra jordkloden, men en kriminalisering vil for første gang i prostitutionens mere end 2000-årige historie kaste lyset det rigtige sted hen – på de, der skaber et marked, der efterhånden antager sådanne former, at det næsten ikke kan forstås af i hvert tilfælde min hjerne. Seksuelt slaveri i år 2002? Jeg vil gerne have det gjort socialt uacceptabelt for kommende generationer af mænd at købe kvinder, ligesom det ikke længere er smart at prale med at man tæver konen eller kæresten i Danmark.

Den danske filosof Peter Thielst, hvis grundige analyser af prostitution og pornografi jeg sætter stor pris på, tror ikke på kriminalisering. Han håber på at kunne indføre en ikke-overgribende og ansvarsfuld seksualmoral i stedet for. Jeg er helt enig med ham i, at vi bør have ansvarligheden ind i seksualdebatten. Jeg ville ønske at danskerne havde mod nok til at diskutere vores seksuelle ansvar overfor hinanden, ikke blot vores seksuelle friheder, som har det med ofte at skade eller udnytte andre, gøre dem ufrie eller normalisere det krænkende og absurde. Vi må turde starte diskussionerne om hvordan vi vil leve sammen som køn på en ikke-aggressiv og ikke-overgribende måde.

Men prostitution og pornografi repræsenterer et meget velorganiseret system. Prostitution og pornografi markedsføres af en meget rig og magtfuld industri med adgang til stort set alle de medier, trykte som elektroniske, de ønsker at anvende sig af. Markeder har det med at ekspandere for at øge indtjeningen. Prostitutions-markederne følger de gængse markedsmekanismer. Kroppen er blevet en salgsvare på lige fod med salatgurker eller farvefjernsyn. Millioner af helt overvejende kvinder og børn udnyttes, sælges og købes på prostitutionsmarkederne hvad enten de vil det eller ej. Vi taler om markeder der er så enorme og en så magtfuld industri, at jeg ikke tror på, at vi kan nøjes med at tale den bort. Samfundet er nødt til at anvende lovgivningsmæssige tiltag, hvis man ønsker at dæmme op for denne enorme stigning i overgreb mod kvinder og børn.

Prostitutionsindustrien så helst at vi legaliserede hele molevitten som man har gjort det i for eksempel Tyskland, Holland, i Melbourne Australien. Så tjener alfonserne nemlig endnu flere penge. Markederne i disse lande er ekspanderet yderligere efter legaliseringen. Og staten får øget bruttonationalproduktet. I Holland udgør prostitutionsindustriens indtjening i øjeblikket 5% af landets samlede BNP. De tidligere alfonser og kvindehandlere i Australien er nu innovative businessmen på Børsen med bordelaktieselskaber, prostitution er blevet et erhverv og i Holland annoncerer man efter kvinder til bordellerne på den lokale arbejdsformidling. Næste skridt kunne blive at man underviser børn i hvordan man bliver en god prostitueret eller sætter dem i erhvervspraktik på den lokale sexbar. Der er bare et men: det er stadig mænd der skal købe, konsumere, penetrere og i langt overvejende grad kvinder og børn der skal købes, konsumeres og penetreres.

Vi kan vælge at blive på karrusellen, vi kan også vælge at sige stop. Ja eller nej? Det er der delte meninger om.

Vedlegg 4: Invitasjon til møte på Stortinget 13. mars og referat fra møtet.

Storgt. 11
0155 Oslo, Norge
Tlf: 47-23010300
Fax: 47-23010301
fokus@fokuskvinner.no
<http://www.fokuskvinner.no>

Til alle interesserte

Temamøte om prostitusjon - er kriminalisering veien å gå?

I lys av Regjeringens plan mot handel med kvinner inviterer nettverk mot prostitusjon og trafficking til tverrpolitisk møte, der vi ser på erfaringer fra Sverige og Danmark og lokalsamfunn i Norge.

TID: Torsdag 13.mars kl. 11-13

STED: Stortinget, Auditoriet — inng. Akersgt. 21

PROGRAM

11:00 Velkommen v/ Rachel Paul, Likestillingscenteret og Marit Kvamme, Kvinnefronten

11:10 Hvilke tiltak må iverksettes for at kvinner skal komme seg ut av prostitusjon - Dorit Odzen, Leder av REDEN rådgivnings-og behandlingssted for prostituerte, Danmark

11:30 Prostitusjon- virkninger på lokalsamfunnet. Hvorfor går Tana kommune inn for kriminalisering? - Magne Ballovara, varaordfører Tana Kommune

11:50 Kriminalisering av sexkjøp i Sverige - Gunnilla Ekberg, jurist og spesialrådgiver for prostitusjon og trafficking.Sverige

12:10 Prostitusjon og trafficking i et likestillingsperspektiv - Mona Larsen-Asp, konstituert direktør, Likestillingssenteret

12:20 Spørsmål og diskusjon

12:55 Avslutning

Påmelding innen onsdag 12.mars klokken 12:00 til

FOKUS ved Sidsel Aas 23 01 03 44 / sidsel@fokuskvinner.no

Arr: Nettverk mot prostitusjon og trafficking; Likestillingssenteret, Kvinnefronten, JURK, Krisesentersekretariatet, FOKUS-sekretariat, Kvinnegruppa OTTAR

Med vennlig hilsen på vegne av Nettverket

Björg Skotnes
Daglig leder, FOKUS

Sidsel E. Aas

Referat fra møtet:

Doris Otzen, leder av Reden et behandlingssenter for prostituerte i Danmark.

”Et ekte demokrati selger ikke sine svakeste kvinner, eller lukker øynene for at det skjer”

Kvinnehandel ikke behandlet alvorlig nok. - **Vestlige menn kjøper hver dag kropper til seksuell utnyttelse. Hvor er internasjonale organer som WHO i dette spørsmålet? Barn og kvinner som blir trafikkert blir like ille behandlet, men det tas ikke opp i samme grad som organhandel.**

Ikke en rettighet. Det er ikke rett å kalle kjøp av seksuelle tjenester en rettighet på lik linje med retten til fundamentale ting som rett til vann og mat. Det er ikke riktig å legitimere prostitusjon ved å se på det som et yrke.

Om den norske handlingsplanen. – Bra, men den ser lite på den prostitusjonen som foregår innen et lands grenser. En kan ikke skille prostitusjon og trafficking fra hverandre, like lite som en kan skille gateprostitusjon fra bordellprostitusjon.

Dobbeltmoral. Vi skaper myten om ”det lykkelige ludder”, og at vi sier at det ikke går å fjerne ”verdens eldste yrke”. Men det er ikke tilfellet. De fleste prostituerte starter med salg av sin egen kropp for å finansiere narkotikaproblemer, eller fordi de er veldig fattige, de fleste av de prostituerte vil ikke legalisere prostitusjon. Det er ingen naturlov å kunne kjøpe seg sex. Å kjøpe sex er ikke å kjempe for likestilling. Prostitusjon har rot i sosiale problemer. Derfor er det et strukturelt problem og et samfunnspolitisk problem.

Den nordiske modell. Vi har skoletilbud, arbeidsmarkedstilbud, pensjonssystemer, men likevel er det en restgruppe som faller utenfor ordningene. Vi mangler en målrettet innsats mot dem som vil ut. Rike land må prioritere fattigdom sett ut i fra et kjønnsperspektiv, og fjerne det som skaper rom for prostitusjon. Vi har forbud mot å kjøre bil uten sikkerhetsbelte, men gjør lite for å hjelpe kvinner ut av prostitusjon. Kondomer og sikkerhetstrening er ikke nok på sikt. Vi trenger ytterligere forskning på hva som skal til for å bekjempe prostitusjon. Gjerne også en undersøkelse blant *alle* menn (og ikke bare dem som er kunder) og deres syn på dette. Således kan en også finne ut hvorfor menn ikke kjøper sex. En felles nordisk lovgivning og forskning er ønskelig.

Magne Ballovara, varaordfører Tana kommune

”Dette er et problem vi ikke kan unngå å se”

Etter jernteppet fall, med åpne grenser ble prostitusjonen etablert i vår kommune. Og virksomheten økte over flere år fordi den var organisert. Ikke noe eksplisitt Tana-problem – det sprer seg i nord.

Møte problemene. Økt kriminalitet, familiekriser, mobbing, helseproblemer, og holdningsendringer - hva slags forbilde skal menn være for barna? Prostitusjon ødela tryggheten for lokalsamfunnet, men det ble startet et bredt engasjement hos lokalbefolkningen. Aksjonsgruppen menn mot prostitusjon og vold ble dannet. Prosjektet ”Tana i endring” belyser dette i et lite samfunn og vil nedkjempe dette med lokalt engasjement. Men dette er ikke nok.

Behov for lov. Vi trenger flere verktøy, gjerne en lov. Tana krevde en lovendring, ville kriminalisere kjøp av sex som hindrer menn i å kjøpe og utnytte andres elendighet. En felles nordisk lovgivning er ønskelig. Det vil gjøre det vanskeligere for bakmennene.

Stopp kjøperen. Det er tre elementer i prostitusjonsvirksomheten, Å fjerne halliken fjerner ikke etterspørselen. (Hallikparagrafen fungerer ikke tilfredstillende.) Det er kunden som også må hindres – for å hjelpe de prostituerte. Først når kunden er borte, kan prostitusjon bekjempes.

Jenny Westerstrand, doktorand Uppsala

”Jeg er stolt av å være svensk. Vi er det eneste landet i verden som har kriminalisert kjøp av seksuelle tjenester”

Behov for virkemidler. I Sverige har en kommet til kort i mange likestillingsspørsmål, men på dette feltet har det vært en positiv utvikling. Sexindustrien har eksplodert i takt med den teknologiske utviklingen og med økt fattigdom etter murens fall i Øst-Europa. I Sverige var det nødvendig å ta opp seriøst hva som kan gjøres politisk for å stanse handelen med kvinner.

Debatt. Diskusjonen om kriminalisering av kjøp startet i 1995. Da var fokuset hos motstanderne veldig rettet mot kvinnene i prostitusjonen som ofre og på å hjelpe dem.

I dag er motstanderne av loven mer fokusert på kvinners rett til å prostituere seg – ”the working girl”. Motstanderne av loven mener at det er det som skjer rundt prostitusjonen som er farlig (vold, narkotika etc), ikke prostitusjonen i seg selv. Forkjemperne for loven mener at det å se på prostitusjon som en rett usynliggjør mennene som kjøper. Det blir kun de farlige mennene som synes.

80 prosent er for loven. Menn er også i økende grad mobilisert. Lilja 4Ever.

Råde over egen kropp. Motstanderne mener kvinnene selv må bestemme – kvinners rett til selvbestemmelse. Et forførerisk argument fordi en kjempet veldig lenge for retten til selvbestemt abort. Ofte er svaret på dette spørsmålet avhengig av om kvinner befinner seg i eller utenfor prostitusjonen. En undersøkelse viser at kvinnene oppgir at de fører seg utsatt for tre ganger så mye vold når de har kommet seg ut av prostitusjonen.

Valgfrihet er et vanskelig begrep som bør utredes.

Effekt. Gateprostitusjonen minsket en periode, så økt, men ikke til samme nivå som før loven. De sosiale tiltakene har ikke vært tilstrekkelige, men det er ikke noe argument mot å ha en lov som forbyr kjøp av seksuelle tjenester.

Mona Larsen-Asp, direktør Likestillingssenteret

”At kvinner føler at de er nødt til å prostituere seg for å overleve, mener vi kan sees på som omsorgssvikt fra samfunnets side”

Prostitusjonsdebatten fra et likestillingsperspektiv. Vi har en visjon om et samfunn der menn og kvinner er likestilt, og der kvinner ikke utsettes for diskriminering, vold eller seksuelt misbruk. Det er umulig å oppnå et slikt samfunn dersom unge jenters og kvinners seksualitet kan kjøpes. Det er noe alle vet. Et lovforbud mot kjøp av sex vil være en motvekt mot den massive kommersialiseringen av kvinnekroppen som vi ser i dag.

Legalisering en trussel mot likestilling. Aksept av prostitusjon som et yrke, er en av de største og mest alvorlige trusler mot likestilling mellom kvinner og menn og særlig for kvinners og barns rett til å leve et liv fri for å bli utsatt for menns vold.

Nei til normalisering. Et forbud mot kjøp vil være et skritt bort fra å normalisere prostitusjon. Prostitusjon må aldri bli en normal virksomhet for noen – i så fall vil det bli lettere å rekrutteres inn i prostitusjon. Debatten om prostitusjon er viktig i seg selv. Vi må hele tiden holde debatten gående, ta et klart standpunkt, være tydelige på at målet er å bekjempe alle former for prostitusjon.

Prostitusjon er et samfunnsproblem som angår oss alle. Ingen kan være likegyldig til dette spørsmålet. Hvis ikke vi stanser etterspørselen, hvis ikke vi hjelper kvinnene over i annen virksomhet, er det grunn til å diskutere hvilke av våre døtre som skal rekrutteres inn i prostitusjon. Dette handler om våre medmennesker, dette handler om våre barn.

Et forbud ikke nok. Regjeringen må spørre kvinnene hva som skal til for at de skal slutte å prostituere seg, og de må skaffe dem det de trenger av bolig, penger, jobbveiledning, hjelp til rusavhengigheten sin, psykologisk hjelp, osv. Kvinner må gis andre alternativer. Vitnevern og bistand til utenlandske kvinner i henhold til FNs protokoll mot handel med kvinner er nødvendig. Dessuten må det gis tilbud om veiledning og behandling for prostitusjonskunder og vanskeligstilte menn.

Prostitusjon er utnyttelse av kvinner. Det er ingen kvinner som velger prostitusjon frivillig. Vi aksepterer ikke bruk av ordet ”frivillig” i denne debatten. Prostitusjon er vold mot kvinner som må bekjempes med alle midler. Til de som mener kvinner må få rett til å velge, vil jeg spørre: hvorfor skal vi tillate at noen kvinner skal velge fra nederst hylle?

Vedlegg 5: Innspill til Regjeringens handlingsplan

Justisminister Odd Einar Dørum
Postboks 8005 Dep.
0030 Oslo

Innspill til det videre arbeidet med konkretisering av regjeringens handlingsplan mot handel med kvinner og barn

Nettverk mot prostitusjon og trafficking vil med dette brevet takke regjeringen for en omfattende handlingsplan mot handel med kvinner og barn. Det behøves en massiv innsats for å få bukt med denne alvorlige formen for seksualisert vold mot kvinner og barn.

Handlingsplanen gir rom for å angripe dette komplekse problemet fra mange vinkler – hvilket er svært bra såfremt planen blir iverksatt på en forpliktende og tydelig måte. Planen gir håp for vår visjon om å avskaffe prostitusjon og handel med kvinner og barn, og dermed oppnå et mer likestilt samfunn.

Tiltakene som foreslås er naturlig nok på dette tidspunktet noe vage, og vi ser et stort behov for en grundig gjennomgang av forslagene og en konkretisering av det videre arbeidet. Nettverket jobber nå med å bidra til denne implementeringen av handlingsplanen.

Vi ønsker å bli brukt som ressurs i forbindelse med det videre arbeidet med konkretisering av tiltakene i handlingsplanen. Vi vil gjerne bidra med våre ulike erfaringer og kunnskap vi besitter på dette området når de enkelte tiltakene utformes. Medlemmene kan bidra med ulike vinklinger til dette komplekse området. Vi forventer å kunne delta i eventuelle fora som skal etableres (blant annet tiltak 16 og 23 i handlingsplanen), og vil gjerne bli orientert om dette.

Vi ser behov for umiddelbare tiltak for å beskytte og hjelpe utsatte kvinner og jenter. Vi vil derfor støtte søknaden til Krisesentersekretariatet om støtte fra regjeringen til å organisere og etablere et helhetlig reetableringsstilbud til de kvinnene som ønsker seg ut av prostitusjon og de som er ofre for menneskehandel (jfr. prosjektsøknad 24.03.2003).

Vi ber også om at de konkrete tiltakene som fremkommer av den videre prosessen, sendes på høring til organisasjonene bak Nettverk mot prostitusjon og trafficking.

Vedlagt følger kort informasjon om Nettverk mot prostitusjon og trafficking.

Med vennlig hilsen
Nettverk mot prostitusjon og trafficking

Vedlegg 6:

PROsenteret 20 år:

Konferanse om prostitusjonskontroll og globalisering 05.09.03

Pro Senteret feiret sitt 20 årsjubileum i 2003 og arrangerte i den anledning en konferanse om prostitusjonskontroll og globalisering. JURK ble invitert og Anne Therese Sortebekk og Anne Jorun Ballangrud dro på vegne av JURK.

Bakgrunnen for temaet var den kraftige økningen i kvinnelig migrasjon som har funnet sted i Norge de siste ti årene. Noen av kvinnene som emigrerer til Vest-Europa, herunder Norge, forsørger seg gjennom prostitusjon og mange allierer seg med kriminelle nettverk som sørger for reise og opphold.

Pro Senteret ønsket å bruke denne konferansen til å diskutere prostitusjon og trafficking; hva kan myndighetene gjøre for å kontrollere og bekjempe prostitusjon og trafficking og hva betyr prostitusjon og trafficking for kvinnene som er involvert?

Liv Jessen, som er leder for Pro Senteret, ønsket velkommen. Deretter holdt justisminister Odd Einar Dørum en åpningstale hvor han gratulerte Pro Senteret med jubileet og deres innsats og fortalte om regjeringens handlingsplan mot prostitusjon og trafficking.

Konferansens første foredragsholder var Terje Wyller, teologiprofessor ved UiO. Hans innlegg handlet om kategorisering og denprostituerte som offer. Han mente det ikke var så stor fokus på lov og rett lenger, men heller på det virkelige livet. I spørsmål omkring prostitusjon og trafficking bør man forsøke å snakke med de involverte, forstå deres virkelighet. Wyller brukte uttrykket "liquid love" som metafor på det moderne samfunnet- et samfunn hvor kjærlighet ikke lenger er fast og stabilt, men flytende. Dette gjelder også det moderne samfunnet forøvrig. Alt er flytende, alt er mulig. Det finnes ingen begrensninger. Wyller viste til antropologen Jorun Solheims ord om grenser. Mens grenser tidligere ble assosiert med eksklusjon, assosieres de i dag heller med invasjon. Wyller tok også opp prostitusjon og offer-begrepet. Han trakk inn NEP i Brasil som eksempel påprostituerte som ikke så på seg selv som ofre, men som kvinner som viste mot og selvstendighet. Wyller mente offer-begrepet er ekskluderende og ikke lenger et aktuelt begrep.

Jo Dozema, fra Network of Sex Work, holdt innlegg om forholdet mellom feminisme og prostitusjon. Dozema er selv feminist og tidligere "sex worker". Hun skilte i sitt innlegg mellom to typer feminister når det gjelder prostitusjonsspørsmål. Den ene retningen fokuserer på deprostituertes rettigheter. De ønsker å støtte deprostituerte og mener prostitusjon er likestilt med annet arbeid. Den andre retningen er den Doezema kaller "abolitionist feminists", hvor for eksempel CATW og Sheila Jeffreys hører under. Disse feministene mener prostitusjon er vold mot kvinner og at prostitusjon aldri kan bli ansett som arbeid. Sex er i følge disse kvinnene makt som menn bruker overfor kvinner. Doezema påpekte videre viktigheten av å skille mellom frivillig og tvunget prostitusjon og at det vil være en "makt demonstrasjon" og nekte de som frivillig har valgt å bliprostituerte å arbeide. Hun understreket også viktigheten av Wyllers utsagn om at man må snakke med deprostituerte, altså fokusere på det virkelige liv.

May-Len Skilbrei, Institutt for kriminologi og retts sosiologi, UiO, holdt innlegg om prostitusjonskontroll i de nordiske landene. Hun holdt på med et prosjekt hvor hun sammenlignet prostitusjonskontroll i Danmark, Norge og Sverige. Hun fortalte at de tre landene i en viss grad har et felles marked for prostitusjon. Både deprostituerte og kundene krysser landegrensene. Allikevel har landene svært ulike syn på prostitusjon og prostitusjonskontroll. Sverige har kriminalisert kunden, mens Danmark er mer liberalt og prostitusjon er ikke ansett som et sosialt problem. For bare få år siden var situasjonen den samme i de tre landene. Kjøp og salg var lovlig, mens hallikvirksomhet var ulovlig. Kriminalisering i Sverige lagde et gap, men i realiteten har gapet mellom det puritanske nord og det liberale sør vært der lenge.

Tatiana Sullini fra IOM Pristina, Kosovo, fortalte i sitt innlegg om trafficking på Balkan. På grunn av åpne grenser og globalisering, har trafficking på Balkan økt de siste årene. Sullini gjorde rede for IOMs statistikk overprostituerte; hvilke land, sosiale forhold osv deprostituerte kom fra. De fleste kvinner som er utsatt for

trafficking på Balkan kommer fra Moldova (50%). Ca 21 % kommer fra Romania og ca 14% fra Ukraina. Omkring 70% kommer fra fattige forhold, og de fleste har havnet i situasjonen på bakgrunn av falske løfter om arbeid i Italia, Hellas og gamle Jugoslavia. Det er som regel kriminelle nettverk som står bak menneskehandelen. Det er liten risiko og høy fortjeneste knyttet til trafficking på Balkan.

“From Russia with love?” Dette var tittelen på Dag Stenvolls innlegg om medias dekning av prostitusjon i Finnmark. Dag Stenvoll er forsker på Rokkansenteret i Bergen. Etter at Sovjetunionen ble oppløst i 1991, ble grensen mellom Russland og Norge mer åpen for blant annet prostitusjon. Stenvoll fortalte hvordan media la fram prostitusjonen i Finnmark. Han baserte innlegget på egne studier av ca 200 aviser over en periode på 12 år. Medias dekning har vært svært negativ ladet. De har blant annet brukt uttrykk som ”hore” og ”horekunde”, som er svært fornærmende og nedverdiggende. De russiske kvinnene blir gjennom media ofte sett på som kriminelle smittespredere som ødelegger bygdene i Finnmark.

Ursula Berge, tidligere politisk rådgiver for den svenske likestillingsministeren, redegjorde for svensk kriminalisering, motivene og resultatene. Berge fortalte at folk flest i Sverige støttet den nye loven og at prostitusjonen, etterspørselen og rekrutteringen hadde gått ned som følge av ny lov. Berge diskuterte i sitt innlegg utsagnet om frivillig prostitusjon. Hun mente det ikke fantes frivillig prostitusjon, da de prostituerte ofte mangler alternativer til å prostituere seg.

Siste innlegg ble holdt av nederlandske Jan Wisser. Han er sosiolog og arbeider i Rode Draad, en NGO som arbeider for prostituertes rettigheter. Wisser fortalte om prostitusjon i Nederland, om legalisering og om de ulike former for prostitusjon. Han understreket viktigheten av å respektere de prostituerte isteden for å stigmatisere. Kriminalisering ville, i følge Wisser, føre til at de prostituerte blir stigmatisert og dermed utstøtt fra samfunnet. Det finnes ikke en sannhet om hvordan man skal leve, og staten skal ikke kunne kontrollere alt. Videre mente Wisser at det alltid vil være et marked for prostitusjon. Etterspørselen vil aldri forsvinne. I et åpent samfunn som det nederlandske vil det være vanskelig å forhindre prostitusjon. Myndighetene har vist stor toleranse når det gjelder prostitusjon, så lenge det ikke arbeider barn i bordeller eller lignende. Prostitusjon er i Nederland blitt anerkjent som et yrke. Arbeidstakere og selvstendige kan arbeide under vanlige regler som gjelder i arbeidslivet. Siden bordeller har lisens for å kunne være i drift, vil de fleste holde seg unna kriminalitet, i frykt for å miste lisensen.

Konferansen var interessant med mange spennende innlegg. Etter innleggene ble det en livlig debatt, hvor de som var for kriminalisering var i mindretall og møtte massiv kritikk!.

Av Anne Jorun B. Ballangrud

Vedlegg 7: JURKs seminar på Universitetet

Prostitusjon er skadelig kulturell praksis...

og burde dermed jobbes aktivt mot av både FN og medlemslandene, uttalte Sheila Jeffreys på et møte om Trafficking og prostitusjon, arrangert av JURK Torsdag 23.10.03 av Janneke Johansen

Med undertittelen - legalisering av bordeller eller kriminalisering av kunden? inviterte Jurk (Juridisk Rådgivning for kvinner) og NKJF (Norske Kvinnelige Juristers Forening) til et åpent møte på Universitetet. Panelet var imponerende og variert. Sittende fra venstre i bilde er: Sheila Jeffreys (Coalition Against Trafficking in Women, Australia), Ragnhild Hennem (Institutt fr kriminologi og rettsosologi), Ugne Sipariene (Womens Issues Information Centre, Litauen) og Mona Dia (Seniorrådgiver i Justisdepartementet og koordinator for iverksetting av regjeringens handlingsplan mot handel med kvinner)

JURK hadde ikke invitert dette solide panelet forgivevs, både kvinner og menn i hovedstaden hadde kjent sin besøkestid og fylte auditorium 14.

Først ute var Ragnhild Hennem med en gjennomgang av det allmennpreventive ved kriminalisering og hvilke forutsetninger so ligger til grunn for at en kriminalisering kan ha allmenn preventiv virkning. Hovedpunktene i hennes innlegg finner du [her](#).

Neste kvinne ut var Ugne Sipariene som snakket om kvinners vanskelige situasjon i Litauen idag grunnet den lave levestandarden og den høye levestandarden. Prostitusjonen har eksplodert i byer som Vilnius, og stadig flere kvinner reiser ut for å prøve å forbedre sin økonomiske situasjon. Mange av disse ender opp i prostitusjon i særlig Norge, Italia og Tyskland.

Sipariene mente at så mange som hver tredje familie i Litauen nå har en kvinnelig slektning som er eller har vært offer for kvinnehandel. Hun mente at det fremste botemiddelet ville være økonomisk vekst som ga kvinner jobb muligheter, og ba samtidig kvinnebevegelsen i "mottakerlandene" om å hjelpe til med krisesentre og annen praktisk hjelp til kvinner som er blitt traffickert hit til landet.

Mona Dia, departementets utsending, redegjorde for handlingsplanen og arbeidet så langt. Hun la vekt på at kriminalisering er bare en av mange aspekter regjeringen ser på. De har nedsatt en ekspertgruppe bestående av to menn til å se på kriminaliseringsspørsmålet. Denne ekspertgruppen skal også bestå av én kvinne, men hittil har de ikke funnet noen som har hatt anledning. To kvinner har hittil suksessivt trukket seg av helsemessige årsaker. Til dette var det spontane svaret fra salen at kvinnebevegelsen kunne stille med mange kandidater.

Sist ut denne kvelden var feminist og professor Sheila Jeffreys som hadde reist helt fra Melbourn, Australia for å argumentere for kriminalisering. Hun bor i et land som var noen av de første som legaliserte prostitusjon g kan vise til at prostitusjonen har mange doblet seg i omfang som følge av dette. Ikke bare den legale prostitusjonen, men også den illegale. For hvert lovlig bordell, finnes det mer enn tre ulovlige, sier hun.

Sheila Jeffreys er redd for at om vi ikke kriminaliserer horekunden, så vil sterke krefter sørge for legalisering. Hun viste til den internasjonale trenden som, ved å bruke "feministiske" som "kvinnens frie valg", "rett til egen kropp" manipulerer opinion til å tro at en legalisering er til det beste for den prostituerte og samfunnet forøvrig.

"La oss heller jobbe for å bli kvitt prostitusjon, istedet for å prøve å pynte på den". Hvorfor faller ikke prostitusjon under begrepet Skadelig Kulturell Praksis og er noe FN oppfordrer sine medlemskap til å jobbe mot? Dersom man studerer kriteriene for at noe skal kunne kalles Skadelig Kulturell Praksis, så vil vi se at prostitusjon passer alle kriteriene.

Sheila Jeffreys har holdt mange taler om emnet, dersom du vil lese mer av det hun skriver finner du det [her](#).

Etter innleggene var det muligheter for å komme med spørsmål og det var det mange av - noen kanskje mer innlegg fra salen enn spørsmål, men det var et spennende møte - ikke minst også fordi publikum var så engasjert. (Hentet fra www.kvinnefronten.no)

Vedlegg 9: Rapport fra konferansen i Brussel 15. desember 2003

JURK, ved Synne Koht Esnali og Anne Therese Sortebekk, deltok på en konferanse i Brussel i regi av European Network Against Trafficking in Women for sexual exploitation. Denne gang reiste vi på vegne av Nettverk mot prostitusjon og trafficking sammen med Sidsel Aas fra FOKUS og Anita Hillestad fra RadiOrakel.

European Women's Lobby

Før vi benket oss til seminardeltakelse hadde vi skviset inn en avtale med Colette i European Women's Lobby. Formålet med møtet var å få vite mer om den nevnte organisasjonen og hvorvidt de hadde gått inn for kriminalisering av horekunder eller ikke. Etter en rask representasjonsrunde på EWL, ga Colette oss en kort oversikt over organisasjonen.

EWL er en paraplyorganisasjon for over 3 000 europeiske kvinneorganisasjoner som arbeider for å oppnå full likestilling mellom kvinner og menn. EWL arbeider aktivt for at likestilling og kvinners menneskerettigheter sikres i EUs medlemsland. EWLs hovedformål er å søke å bedre kvinners situasjon i Europa.

Colette understreket viktigheten av nettverk av kvinneorganisasjoner på tvers av landegrenser; på denne måten kan kvinneorganisasjonene med felles innsats sikre en utvikling som kan gi kvinner rett til et verdig, selvstendig og likestilt liv

EWL har videre konsultative status i FN og Europarådet. Organisasjonen mottar 80% av sine driftsmidler fra EU, de resterende 20% oppnås gjennom medlemsavgifter og annen ekstern støtte.

Colette påpekte at Palermoprotokollen ennå ikke er ratifisert i Belgia, arbeidet med ratifisering er imidlertid igangsatt. Videre opplyste hun at Belgia ikke har gått inn for verken kriminalisering eller legalisering av horekunder. Det er imidlertid foreslått en ny konvensjon vedrørende trafficking i Belgia.

EWL har tatt en klart standpunkt for kriminalisering av horekunder, og har åpnet for medlemskap for vårt nettverk i Norge. Dette vil følgelig bli diskutert på neste nettverksmøte.

ENTAWs konferanse

Introduksjon til konferansen ble holdt av Sophie Jekeler, koordinator for Europasenteret. Sophie gav videre en kort presentasjon av ENTAW.

European Network Against Trafficking in Women for sexual exploitation er et nettverk av organisasjoner som jobber preventivt mot handel med kvinner og barn. Organisasjonen har derimot ikke tatt stilling til debatten hvorvidt de skal gå inn for kriminalisering eller ikke. De har imidlertid uttalt at prostitusjon ikke er å anse som arbeid. Det er ulike oppfatninger i forhold til problemstillingen innad i organisasjonen.

ENTAW mener at trafficking er kjønnsbasert vold mot kvinner, overtredelse av menneskerettighetene, og at det bryter mot prinsippet om likestilling mellom kvinner og menn.

Organisasjonen understreker at prostitusjon aldri kan bli ansett for å være arbeid eller et yrkesvalg.

Videre er organisasjonen av den oppfatning at innføring av et lovforbud mot kjøp av sex ikke vil være effektivt i kampen mot handel med kvinner og barn. Organisasjonen mener derimot at en slik lovregulering ville ført til opprettholdelse av etterspørselen og at den vil kunne virke mer stigmatiserende for denprostituerte.

Organisasjonen vil jobbe preventivt mot trafficking ved å rette søkelyset mot horekunden, hans motiver og ansvar. ETAW vil også igangsette implementering av utdanningsprogram som retter søkelyset på likestilling mellom kvinner og menn. ENTAW vil også forske på de ulike lands arbeid mot handel med kvinner og barn, hvordan har utviklingen vært i de ulike landene? Har antall prostituerte gått ned?

ENTAW påpeker at beskyttelse av ofre for trafficking blant annet bør innebære muligheten for midlertidig oppholdstillatelse eller bosettingstillatelse i mottakerlandet. Dernest henvises det viktigheten av beskyttelse av offerets identitet, et sted å bo, sosial/medisinsk/psykologisk og juridisk assistanse, mulighet til arbeid og utdanning/praksisordninger. ENTAW går videre inn for en utvidelse av erstatningsordninger slik at ofre for trafficking også vil omfattes av disse.

Videre holdt representanter fra Island, Italia, Hellas, Frankrike, Sverige, Frankrike og Belgia innlegg og gjorde rede for hva som faktisk har blitt gjort i deres respektive land i arbeidet mot trafficking.

Det var svært varierende kvalitet på innleggene og deltakerne fra de nordiske landene utmerket positivt med både engasjerende og inspirerende tordentaler. Vi har nedenfor tatt med et utvalg av innledeerne.

Marianne Ericsson (EU) kunne fortelle at 90% av de som traffickeres, traffickeres for seksuell utnyttelse. I de fleste land har det vært et fokus på å regulere prostitusjon, men Sverige har gått motsatt vei, nemlig ved å kriminalisere kunden. Ved å kriminalisere kunden setter man fokus på mannen/kunden. Deretter gikk Ericsson inn på prostitusjonens historie. For 2600 år siden, i demokratiets vogge, var det seksuell frihet for mannen både før og etter at ekteskap ble inngått. Kvinner hadde ikke en slik frihet, før ekteskapet skulle de være jomfruer, og etter at ekteskap ble inngått skulle de være trofaste mot mannen. De prostituerte var inndelt i ulike grupper etter om de var slaver, krigsfanger, single kvinner og utenlandske kvinner. Prostitusjonsmarkedet var den gang lovregulert; de prostituerte betalte blant annet skatt av sin inntekt. Slik trakk Ericsson en linje til dagens diskusjon.

Ericsson påpekte at prostitusjon ikke har noe med frihet og valg å gjøre. Det har derimot med etterspørsel, makt og kontroll av kvinner å gjøre. Hun sammenlignet prostitusjon med pornografi. Det preges kun av mannens, og ikke kvinnens behov. Det er mannen som må få sitt! Kvinnens seksuelle behov begrenses dermed av mannens makt. Ericsson hevdet at det er viktig å bekjempe hele sexindustrien og viste til at store deler av den er i ferd med å bli normalisert. Dette gjør igjen at stadig flere investerer i denne sexindustrien.

Representantene fra Italia kunne fortelle at Italia ikke har ratifisert Palermo protokollen. Italia har bedt om endringer før de ratifiserer. Det er mange ofre for trafficking i Italia, noen har Italia som endelig destinasjon, for andre fungerer Italia som transitland. Italia har innført en rekke tiltak i kampen mot trafficking, organhandel og organisert kriminalitet. Det er opprettet en hotline som ofre kan ringe til, og lokale organisasjoner bistår myndighetene i arbeidet for å sikre og beskytte ofrene. Blant de strafferettslige tiltakene som er igangsatt i Italia ble det vist til at politiet har brukt stadig større ressurser for å kunne infiltrere i de kriminelle miljøene. Dessuten blir konfiskerte verdier fra de kriminelle organisasjonene og personene som står bak trafficking, satt inn på et fond som skal komme ofrene til gode. Strafferammen for trafficking er 8-20 års fengsel, men når trafficking begås mot barn, kan straffen økes opp til 30 år.

En nyvinning er den italienske immigrasjonsloven art 18 som åpner for at ofre for trafficking kan få 6 måneder midlertidig oppholdstillatelse på bakgrunn av at de har behov for beskyttelse. Tillatelsen kan forlenges. Det er ikke et vilkår at man må anmelde eller vitne mot bakmennene for at man skal oppnå

en slik midlertidig tillatelse. Etter at den traffickerte har oppnådd en trygghet og fortrolighet med sosialarbeiderne, vil hun også lettere samarbeide med politiet for å få straffet bakmannen. I denne tiden får hun også muligheten til sosial- og helsetilbud (krisesenter, legehjelp og psykiatrisk behandling), utdanning og arbeid og det gjør det dermed lettere å bli reintegrert i samfunnet. Etter at 6 måneder er gått, kan oppholdstillatelsen forlenges dersom det er behov for det av juridiske grunner, eller for at hun kan kunne avslutte studietiden/arbeidsperioden.

Gunilla Ekberg, spesialrådgiver for svenske regjering holdt et bra og engasjerende innlegg. Hun la vekt på at Sverige ikke bare har et ønske om å kontrollere prostitusjon, men at eliminering er målet. Prostitusjon ble avkriminalisert i 1918 og fra 1970-tallet var den offentlige debatt rettet mot kunden. Denne debatten førte til loven av 1999 som kriminaliserte kjøp av sex. Loven er del av en pakke for å styrke kampen mot all annen form for vold. Blant annet er straffen for voldtekt også blitt skjerpet.

Ekberg fremhevet at prostitusjon er et sosialt problem, ikke individuelt problem og det er ikke snakk om valg. Det er en del av det demokratiske system å ha rettigheter for alle og ingen skal være til salgs på noen måte. Hensikten med å traffickere mennesker er å utnytte dem. 90 % traffickeres for seksuell utnyttelse, resten for slaveri og svart arbeid. Det er derfor ikke mulig eller ønskelig å skille trafficking fra prostitusjon. Dette er menns vold mot kvinner.

Ekberg tok for seg problemstillingen om de prostituerte er ofre eller om prostitusjon er et fritt valgt arbeid. Hun argumenterte at de prostituerte er ofre fordi de kommer fra svake grupper: både økonomisk, sosialt og kulturelt sett. Det er ikke slik at de opplever vold på gata og trygghet på bordell. Poenget er volden i forbindelse med selve sexen. Konsekvensene for de prostituerte er fysiske og psykiske skader også etter at de har kommet ut av prostitusjonen. Følelseslivet blir skadelidende når man har skrudd av følelsene i lang tid. En eventuell ny arbeidsgiver vil lure på hvorfor det er et "sort hull" i cv'en og de får dessuten problemer når de må forklare hva de gjorde i den gitte perioden. Ekberg pekte også på at både film og bilder ofte vil forfølge kvinnene en årrekke etter at de har kommet ut av prostitusjonen.

Fokus må settes på at menn kjøper kvinner, barn og andre menn. Ekberg hevdet at vi må slå ned på alle som profiterer på sexindustrien. I henhold til Palermo-protokollen har landene forpliktet seg til å arbeide for å begrense etterspørselen ved sosiale, kulturelle og legislative tiltak. Forholdene i hjemlandet må også bedres slik at kvinner kan forsørge seg selv.

Ekberg påpekte at i tillegg til å kriminalisere, har Sverige også lagt vekt på å forebygge. Filmen Lilja4ever vises på alle ungdomsskoler og videregående skoler. Ekberg viste til viktigheten av å oppdra svenske gutter slik at de får de rette holdningene tidlig.

Ekberg pekte videre på at politiet var og er mannsdominert, og derfor ofte hadde sympati med kundene; de prostituerte ble derimot sett ned på. Ekberg hevdet at politi og rettsvesen derfor må utdannes slik at de kan anvende den nye loven på en god måte.

Ekberg hevdet videre at kriminalisering er gunstig for å nå bakmennene. Når kjøperen siktes, vil han ofte bekrefte jentenes historier og navngi/identifisere halliken. Sverige har nå et lavt antall trafickerte i forhold til resten av Norden. Dette er fordi det ikke lenger lønner seg å traffickere kvinner til Sverige, menneskehandlerne må i så fall jobbe hardt for å få økonomisk gevinst. Det blir dyrt og det kreves et godt og nært nettverk. Politiet i Sverige har anledning til å avlytte telefoner. Menneskehandlere prioriterer dermed å dra til andre land hvor deres virksomhet er mer gjennomførbar. Det lønner seg ikke lenger å være menneskehandler i Sverige.

Ekberg opplyste at det har vært 14 traffickingsaker for retten i år i Sverige.

Representanten fra Europakommisjonen slo fast at trafficking er en moderne form for slavehandel. Europol oppgir at mange av de traffickerte rett og slett forsvinner. Bakmennene kan tjene ca ¼ millioner (euro) på å traffickere pr person.

Ofre for trafficking reiser gjerne fra hjemlandet på grunn av pga fattigdom og arbeidsløshet. Noen av de traffickerte er godt utdannet, men de får derimot ikke arbeid i hjemlandet. Lønnsnivået gjør også at de er et lett bytte for menneskehandlere. Det er derfor viktig å sette fokus endring forholdene i hjemlandet slik at det er reell tilgang til samfunnet.

Mange traffickerte er blir behandlet som kriminelle. Det fører til at de blir ofre i dobbel forstand. Det at de i utgangspunktet oppholder seg ulovlig i mottakerlandet gjør at de frykter å ta kontakt med politiet. Politisamarbeid, beskyttelse av ofre og rettslige tiltak står sentralt i kampen mot trafficking. På europeisk nivå er konvensjoner et viktig virkemiddel. Kun på denne måten kan man oppnå en felles definisjon av trafficking. Dernest å sørge for at alle stater kriminaliserer trafficking og at det er en viss minstestraft.

Det kreves mer informasjon, forskning og analyse av problemet og nasjonalt og internasjonalt samarbeid og ressurser. Det usynlige må gjøres synbart! Ofrene må hjelpes i form av blant annet oppholdstillatelse, psykisk støtte, helsevern og sosialfond. De må integreres i arbeidsmarkedet slik at de får en utdanning og kan jobbe i hjemlandet. Daphne-prosjektet og Stop prosjektet ble nevnt som gode eksempler på dette. De nevnte prosjektene vil fremdeles være et satningsfelt. NGOene i de ulike land må øke sin fokus på å lobbe mot de politiske myndigheter. I denne sammenhengen står nettverksbygging sentralt man når lettere frem til nasjonale myndigheter med et internasjonalt nettverk i ryggen.

Kolbrun Halldorsdottir fra Stigamot, Island tok utgangspunkt i det islandske ordtaket "Brent barn skyr ilden". Halldorsdottir understreket viktigheten av å lære fra andre land erfaringer. Hun viste videre til konferansen i Reykjavik juni 2002 da igangsatte Italia, Island og Belgia et samarbeid med fokus på reduksjon av trafficking og beskyttelse offeret. Etter denne konferansen og etter inspirasjon fra den italienske immigrasjonsloven, er det nå foreslått å vedta endringer etter Italias modell på Island.

Frankrikes representant satte fokus på offerbeskyttelse og sosiale tiltak. I Frankrike er traffickerte sikret oppholdstillatelse når de er ofre for organiserte kriminalitet. Frankrikes representant avsluttet sitt svært lang innlegg med en oppfordring til ENATWs medlemmer: selv om medlemsorganisasjonene er ulike og har ulike synspunkt, må vi jobbe sammen for å bekjempe vold mot kvinner.

Synne Koht Esnali og Anne Therese Sortebeck

Vedlegg 8: Argumentasjonsheftet